

سید جمال الدین افغاني پوهنتون
کمپیوټر ساینس پوهنځی
سافټویر انجینرینګ څانګه

د سید جمال الدین افغاني پوهنتون پر زده کړه یز سیستم باندې د ChatGPT اغېزې

څېړونکي:

وقارالله رحمت زی

عمر اخندازه

Ketabton.com

دغه پایلیک د کمپیوټر ساینس د لېسانس سند د غوښتنو د پوره کولو په موخه وسپارل شو.

لارښود استاد: پوهنیار ذاکرالله عزام

کال: ۱۴۰۴ هـ. ش / ۱۴۴۷ هـ. ق

Sayed Jamaluddin Afghani University
Faculty of Computer Science
Department of Software Engineering

The Impact of ChatGPT on the Learning System at Sayed Jamaluddin Afghani University

By

Weqarullah Rahmatzai

Omar Akhundzada

Supervisor: Teacher Assistant Zakirullah Ezam

Year: 2025 AD

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ژمنلیک

مونږ تائیدو چې دا مونوگراف (د سید جمال الدین افغاني پوهنتون پر زده کړه یز سیستم باندې د ChatGPT اغېزې) پرته له ورکړل شویو اخځلیکونو زموږ د مطالعې پایله ده او له هر ډول علمي او ادبي سرقت څخه پاک دی.

درنښت

۱. محصل نوم:	وقار الله (رحمت زی)
لاسلیک:	(.....)
۲. محصل نوم:	عمر (اخذزاده)
لاسلیک:	(.....)

منلیک

دا چې موږ څلور کلنه د لېسانس دوره پای ته ورسوله او په دغه دوره کې د زیات شمېر ستونزو سره مخ شو، خو د لوی خدای (ج) شکر گزار یو چې موږ ته یې حوصله، صبر، زغم او تر دې ځایه د را رسېدو وړتیا راوېڅېښله، تر څو د لېسانس دوره سرته ورسوو او د پوهنځي د ادارې لخوا په راسپارل شوې موضوع کې څېړنه (Research) او د هغه څخه دفاع ترسره کړو.

تر څنگ یې د کورنۍ، خپلوانو څخه مننه کوو چې ددې څلور کلنې دورې پرمهال یې مالي او ځاني ملاتړ را سره وکړ، د کمپیوټر ساینس پوهنځي د ټولو استادانو څخه مننه کوو چې په دغه څلورکلنه دوره کې یې زموږ هرې پوښتنې ته په ورین تندي ځواب ویلی دي. د الله تعالی له دربار څخه ورته د ژوند په ټولو چارو کې د بریالیتوب غوښتونکي یو. او همدارنګه د لارښود استاد پوهنیار ذاکرالله «عزام» څخه یوه نړۍ مننه چې ددغې څېړنې په ترسره کولو یې پوهه کړو، دالله تعالی له درباره ورته د ژوند په ټولو چارو کې د بریالیتوب غوښتونکي یو.

درنښت

تایید پانه

زه تاییدوم چې ما دغه مونوگراف ولوست او زما له نظره د لېسانس سند د ترلاسه کولو لپاره کافي دی.

درنښت

د لارښود استاد نوم:

پوهنیار ذاکرالله "عزام"

لاسلیک:

د ثبت گڼه او نیټه:

۱۴۰۴/ /

د څانگې آمر:

پوهنیار عبدالباري "رودوال"

لاسلیک:

د ثبت گڼه او نیټه:

۱۴۰۴/ /

د پوهنځي رئیس:

پوهنیار ذاکر الله "عزام"

لاسلیک:

د ثبت گڼه او نیټه:

۱۴۰۴/ /

د علمي څېړنو او مجلې معاونیت:

پوهندوی دوکتور سیداصغر "هاشمي"

لاسلیک:

د ثبت گڼه او نیټه:

۱۴۰۴/ /

ډالۍ

خپلو محترمو والدينو گران پلارجان او مورجانې ته چې زموږ د تعليم او تربيه په برخه کې يې نه سترې
کيدونکې هلې ځلې او کوبښونه کړي دي. د پوهنځي محترمې ادارې او د قدر وړ استادانو او په خاص
ډول خپل لارښود استاد ته چې له برکته يې مونږ وکولای شول دغه څېړنه ترسره کړو او هر هغه چاته دې
دا پايلېک ډالۍ وي، چې په مالي او روحي بڼه يې زموږ ملاتړ کړی دی.

لنډيز (Abstract)

دا څېړنه د سيد جمال الدين افغاني پوهنتون د زده کړيز سيستم پر بهير د مصنوعي څيرکتيا (AI) د يوې مهمې عصري وسيلې، ChatGPT، اغېزې ارزولي دي. څېړنه کې هڅه شوې ده چې د محصلينو، استادانو او متخصصينو له تجربو، ليدلورو او نظرونو څخه په استفادې دا واضحه کړي چې دا نوې ټيکنالوژي د تعليم کيفيت، تدريسي-ميتودونو، فکري ځواک، او خلاقيت پر ارتقا څه ډول اغېز لري. ChatGPT د مصنوعي ذکاوت يو ژبنی ماډل دی چې د طبيعي ژبې له لارې د معلوماتو چمتو کولو، نظري تفسير، او انفرادي روزنې لپاره کارېږي. خو دا پوښتنه چې دا وسيله بايد د تدريس او زده کړې رسمي برخه وگرځي، که يوازې يوه مرستندويه سرچينه پاتې شي، تر اوسه لا بحث ته اړتيا لري.

دا څېړنه د کيميا تحليل پر بنسټ ولاړه ده، چې د پوهنتون له بېلابېلو پوهنځيو څخه د محصلينو او استادانو پوښتنليکونه ځواب شوي دي، احصايوي تحليل پرې شوی، او عملي مشاهداتو ولاړ علمي استنتاج يې وړاندې کړی دی. د پوښتنليکونو پايلې ښايي چې تر ډېره ChatGPT د پوهنتون په تعليمي فضا کې پوره پېژندل شوی او گڼ شمېر محصلين يې په فعاله توگه کاروي.

خو څېړنه پر دې هم ټينگار کوي چې دا وسيله يوازې هغه وخت اغېزمنه تمامېدلای شي، چې د فکر کولو له پروسې سره مرستندويه وکارول شي، نه دا چې د انساني پوهاوي، تحليل يا انتقادي تفکر ځای ونيسي. د مطالعې له مخې، که چېرې له ChatGPT څخه بې حده تکیه وشي، نو دا خطر شته چې د زده کوونکو ذهني خپلواکي، تخليقي پوهه، او علمي صداقت زيانمن شي. د همدې لپاره، دغه څېړنه د دې ډول وسايلو لپاره د علمي ادارو له خوا د مشخصو، روڼو او مسؤولانه پاليسيو جوړول يو بنسټيز ضرورت بولي.

پايلې دا هم ښايي چې د ChatGPT کارونه کولی شي د تدريس چاپېريال بدل کړي زده کوونکي چټک فېدبک تر لاسه کوي، درسي مواد شخصي کېږي، د استادانو وخت سپمېږي، او د معلوماتو له محدود چاپېرياله د خلاص لاسرسي فرصت برابرېږي. خو دا گټه هغه وخت دايمي اغېزه لري، چې د اخلاقي چوکاټ، فکري روزنې او علمي لارښوونو په موجوديت کې ترسره شي. څېړنه ښيي چې د استادانو او محصلينو يو لوی اکثریت باور لري چې دا وسيله د تدريسي-بهر کيفيت لوړوي، خو د خطرونو د کمولو لپاره بايد د تدريس دوديز اصول سره مل وکارول شي، نه دا چې هر څه د ټکنالوژۍ ذکاوت ته وسپارل شي.

کلیدي کلمې: ChatGPT، زده کړه یز سیستم، اغېزې، پوهنتون.

مخ

عنوان

لومړۍ څپرکي

- ۱.۱ پېژندنه 1
- ۲.۱ د څېړنې ستونزه 1
- ۳.۱ د څېړنې ارزښت 2
- ۴.۱ د څېړنې موخې 2
- ۵.۱ د څېړنې پوښتنې 2

دویم څپرکي

- ۱.۲ تېرو لیکنو ته کتنه (Literature Review) 3
- ۲.۲ د زده کړو پر کیفیت باندې د ChatGPT اغېزې 3
- ۲.۳ د زده کړې ملاتړ 3
- ۴.۲ عصري تدریس 3
- ۲.۵ د محصلینو پر زده کړې باندې د ChatGPT مثبتو او منفي اغېزو تحلیل 3
- ۲.۷ ChatGPT د زده کړې کیفیت ښه کوي او که زیان ورته رسوي 4
- ۲.۸ د زده کړو په برخه کې د ChatGPT اغېزې څه دي 4
- ۲.۹ د ChatGPT پواسطه زده کړو ته داستادانو او محصلینو هڅونه 5
- ۲.۱۰ پر زده کړو باندې د ChatGPT اغېزې: ننگونې او فرصتونه 5
- ۲.۱۱ ChatGPT اغېزې زده کوونکو د علمي لیکلو مهارتونو باندې 5
- ۲.۱۲ په لوړو زده کړو کې د ChatGPT اغېزې 6
- ۱۳.۲ ChatGPT په صنف کې 6

۲.۱۳ د تدریس او زده کړې په برخه کې د (ChatGPT) کارول: فرصتونه او چیلنجونه 7

۲.۱۴ د ChatGPT اغېزې په ذهن او حافظه باندې 7

دریم څپرکی

۱.۳ د څېړنې تگلاره (Research Methodology) 8

۲.۳ د څېړنې د تگلارې پیژندنه 8

۳.۳ د معلوماتو راټولول 9

۴.۳ د ځوابونو تحلیل 10

۵.۲ لنډیز 10

څلورم څپرکی

موندنې 11

۱.۴ پیژندنه 11

۲.۴ د محصلینو برخه 11

۳.۴ د استادانو د پوښتنلیک برخه: 21

پنځم څپرکی

مناقشه (Conclusion) 36

شپږم څپرکی

نتیجه گیری 38

وړاندیزونه 39

ماخذونه 40

د شکلونو لړ لیک

مخ	عنوان
11	(۱.۴) شکل: د ۱ پوښتنې تحليلي چاپ
12	(۲.۴) شکل: د ۲ پوښتنې تحليلي چاپ
12	(۳.۴) شکل: د ۳ پوښتنې تحليلي چاپ
14	(۴.۴) شکل: د ۴ پوښتنې تحليلي چاپ
15	(۵.۴) شکل: د ۵ پوښتنې تحليلي چاپ
15	(۶.۴) شکل: د ۶ پوښتنې تحليلي چاپ
16	(۷.۴) شکل: د ۷ پوښتنې تحليلي چاپ
16	(۸.۴) شکل: د ۸ پوښتنې تحليلي چاپ
17	(۹.۴) شکل: د ۹ پوښتنې تحليلي چاپ
17	(۱۰.۴) شکل: د ۱۰ پوښتنې تحليلي چاپ
19	(۱۲.۴) شکل: د ۱۲ پوښتنې تحليلي چاپ
19	(۱۳.۴) شکل: د ۱۳ پوښتنې تحليلي چاپ
20	(۱۴.۴) شکل: د ۱۴ پوښتنې تحليلي چاپ
21	(۱.۴) شکل: د ۱ پوښتنې تحليلي چاپ
22	(۲.۴) شکل: د ۲ پوښتنې تحليلي چاپ
23	(۳.۴) شکل: د ۳ پوښتنې تحليلي چاپ

- 24 شکل: د ۴ پوښتنې تحليلي چاپ
- 25 شکل: د ۵ پوښتنې تحليلي چاپ
- 26 شکل: د ۶ پوښتنې تحليلي چاپ
- 26 شکل: د ۷ پوښتنې تحليلي چاپ
- 27 شکل: د ۸ پوښتنې تحليلي چاپ
- 28 شکل: د ۹ پوښتنې تحليلي چاپ
- 29 شکل: د ۱۰ پوښتنې تحليلي چاپ
- 30 شکل: د ۱۱ پوښتنې تحليلي چاپ
- 31 شکل: د ۱۲ پوښتنې تحليلي چاپ
- 32 شکل: د ۱۳ پوښتنې تحليلي چاپ
- 33 شکل: د ۱۴ پوښتنې تحليلي چاپ
- 34 شکل: د ۱۵ پوښتنې تحليلي چاپ

د جدولونو لړ ليک

- 34 (۱,۴) اول جدول

لومړۍ څپرکۍ

۱.۱ پېژندنه

مصنوعي ذکاوت چې د کمپيوټر ساينس پوهنځي مهمو څانگو څخه دی. نوموړې ټکنالوژۍ ورځ په ورځ پرمختگ وکړ نو په ۲۰۱۵ م کال کي دنړۍ دوه مشهورو اشخاصو هر يو ايلان ماسک او سام آلمن د داسې څيرک سيستم د رامنځته کولو نظريه درلوده چي دانسان په څير حافظه ولري نو د اوو (۷) کلونو په تيريدو سره يې داسې څيرک سيستم جوړ کړ چي دټکنالوژي په برخه کي يې يو لوی انقلاب رامنځته کړ. دوی په خپله هڅه کې کامياب شو او د ChatGPT په نوم اپليکشن يې جوړ کړ. ChatGPT چې د (Open AI) کمپنۍ لخوا جوړ شوی دی اوس ددې کمپنۍ آجرايوي ريس سام آلمن وټاکل شو. په دې وروستيو کلونو کې مصنوعي ذکاوت د زده کړې په برخه کې لوی بدلونونه رامنځته کړي دي ChatGPT چې د ژبې ماډل پر بنسټ جوړ شوی، د زده کوونکو، ښوونکو او څېړونکو لپاره د زده کړې يو مهمه و سيله گرځېدلې ده. دا و سيله د معلوماتو چمتو کولو، ستونزو حلولو، نظرياتو روښانه کولو او د زده کړې موادو ساده کولو کې مرسته کوي. (Open AI)

په کونړ ولايت، په ځانگړې توگه په سيدجمال الدين افغاني پوهنتون کې، چې د تعليمي منابعو محدوديتونه لري، ChatGPT کولی شي د زده کړو لاسرسي ته وده ورکړي، خو د دې ټکنالوژۍ اغېزې لا هم په بشپړ ډول نه دي څېړل شوي، دا څېړنه به وښايي چې ChatGPT د زده کړې پر کيفيت، زده کوونکو د فکر کولو مهارتونو، او د معلوماتو د درک پر بهير څه اغېزې لري.

۲.۱ د څېړنې ستونزه

ChatGPT د پراخه کارونې سره اړينه ده چې ددې ټکنالوژۍ اغيزې پر زده کړو باندي ښه وڅېړل شي.

په سيدجمال الدين افغاني پوهنتون کې، زده کوونکي له گڼو ستونزو سره مخ دي، لکه د کيفيت لرونکو درسي موادو محدوديت، او د زده کړې دوديزې طريقې، دا څېړنه به وښايي چې آیا ChatGPT د دې ستونزو لپاره يوه مناسبه حل لاره ده او که نه.

دا څېړنه به د زده کوونکو، او د تعليمي ادارو له نظره د ChatGPT د اغېزو څېړنه وکړي، خو معلومه شي چې دا وسيله څنگه د زده کړې پر بهير اغېزې لري.

۳.۱ د څېړنې ارزښت

دا څېړنه د لاندې دلایلو له امله مهمه ده:

1. د زده کړې اغېزمنتیا ته وده ورکول

په دې څېړنه کې به روښانه شي چې آیا ChatGPT د زده کوونکو لپاره یو اغېزمنه زده کړه ییزه وسیله ده؟

2. د نوې ټکنالوژۍ او زده کړې ترمنځ همغږي

دا څېړنه به ښوونکو، زده کوونکو، او تعلیمي متخصصینو ته معلومات ورکړي چې څنګه کولی شي ChatGPT د زده کړې بهیر ته مؤثره بڼه ورکړي.

ددې څېړنې اړښت دا دی چې د ChatGPT د زده کړې پر بهیر د اغېزو ارزونه وکړي او د دې وسیلې احتمالي ګټې او زیانونه روښانه کړي، خو زده کوونکي، ښوونکي، او د تعلیمي سیستم نور اړخونه وکولی شي د دې ټکنالوژۍ څخه په سمه توګه ګټه پورته کړي.

۴.۱ د څېړنې موخې

دا څېړنه د لاندې موخو لپاره ترسره کېږي:

1. د دې تحلیل چې ChatGPT کولی شي د سیدجمال الدین افغاني پوهنتون د تعلیمي ستونزو لپاره یوه مناسبه حل لاره وي.

2. د ChatGPT د اغېزو ارزونه د زده کوونکو د زده کړې پر کیفیت او پوهې پراخوالی باندې.

3. د ChatGPT د زده کړې پر بهیر د اغېزو په اړه د زده کوونکو، ښوونکو، او د تعلیمي متخصصینو نظرونه راټولول.

۵.۱ د څېړنې پوښتنې

د پورته موخو د ترلاسه کولو لپاره مو لاندې ذکر شویو پوښتنو څخه ګټه پورته کړي ده.

1. آیا د سیدجمال الدین افغاني پوهنتون په تعلیمي چاپېریال کې ChatGPT د دودیزو تدریسي-

میتودونو مؤثر بدیل یا تکميلي وسیله کېدلی شي؟

➤ آیا ChatGPT د زده کوونکو د زده کړې کیفیت ته وده ورکوي؟

➤ د ChatGPT د کارونې په اړه د زده کوونکو، ښوونکو او تعلیمي اداراتو نظر څنګه دی؟

دویم څپرکی

۱.۲ تېرو لیکنو ته کتنه (Literature Review)

په دې څپرکي کې د موضوع اړوند تېرو څېړنو ته په پراخه توګه کتنه شوې چې ټول هغه نړیوال او معتبر کتابونه، ژورنالونه، مقالې او انټرنیټي سایټونه تر مطالعې لاندې نیول شوي دي، له غوره او معتبرو کتابونو، ژورنالونو، څېړنیزو لیکنو، راپورونو او ویب سایټونو څخه استفاده کړې ده.

۲.۲ د زده کړو پر کیفیت باندې د ChatGPT اغیزې

ChatGPT محصلینو ته چټک لاسرسی برابروي، د هغوي پوښتنو ته ځواب ورکوي، او د معلوماتو پراخولو کې ورسره مرسته کوي دا وسیله محصلینو ته چمتو شوي معلومات وړاندې کوي، خو دا لا روښانه نه ده چې آیا محصلین یې د زده کړې لپاره د یوې تقویمې وسیلې په توګه کاروي، یا یوازې پرې تکیه کوي (Brown et al., 2023).

۲.۳ د زده کړې ملاتړ

ChatGPT کولی شي محصلینو سره د ژبپوهنې، ساینسي مضامینو او تخنیکي مهارتونو په برخه کې مرسته وکړي دا وسیله زده کوونکو ته ژر او شخصي ځوابونه ورکوي (Aljanabi et al., 2023).

۴.۲ عصري تدریس

استادان هم کولی شي د ChatGPT په مرسته تدریس کې نوې لارې غوره کړي او زده کوونکو ته له دودیزو درسي کتابونو پرته نوې، فعاله او متقابلې زده کړې زمینه برابره کړي (Dwivedi et al., 2023).

۵.۲ د محصلینو پر زده کړې باندې د ChatGPT مثبتو او منفي اغیزو تحلیل

څېړنه ښيي چې ChatGPT کولی شي زده کوونکو ته ګټور معلومات، تشریحات، او د نظر جوړونې امکانات برابر کړي، چې دا هر څه د علمي پرمختګ لپاره مثبت اغیز لري. خو له بلې خوا، ځینې منفي اړخونه هم لري، لکه د ناسم یا نیمګړي معلوماتو وړاندې کول، پر مصنوعي څیرکتیا د زیاته تکیې له امله د فکر کولو مهارتونو کمزوري کېدل، او د زده کړې پر عادلانه ارزونه منفي اغیز.

کله چې ChatGPT او YouTube ترمنځ پرتله وشوه، ډېری زده کوونکو YouTube غوره وباله، ځکه چې له ویډیو څخه د معلوماتو ترلاسه کول اسانه ګڼي. نو له دې ټولو موندنو څخه دا پایله اخیستلای شو چې ChatGPT هم مثبتې او هم منفي اغیزې لري. دا وسیله باید له نورو تعلیمي وسایلو سره د مرستې په توګه وکارول شي، نه د بشپړې تکیې لپاره (Pawar, Salve, & Patil, 2023).

٦,٢ د زده کړو په برخه کې ChatGPT د پلې کولو اغېزې

په زده کړو کې د ChatGPT کارونه د یوې نوښتگرې او هیله بنسټونکې وسیلې په توګه راڅرګنده شوې چې موخه یې د زده کړې تجربه پیاوړې کول او د محصلینو او استادانو ترمنځ متقابل تعامل زیاتول دي. څومره چې د دې وسیلې امکانات خپرل کېږي او ښه درک کېږي، همغومره یې د ښوونې او زده کړې د طریقو د بدلون لپاره ژور ظرفیت څرګندېږي. که دا ټکنالوژي په اخلاقي توګه تطبیق شي او سم نظارت یې وشي، نو نوې تعلیمي دروازې به پرانيزي او د ښوونې او زده کړې بهیر به لا غني کړي.

(Montenegro-Rueda, Fernández-Cerero, Fernández-Batanero, & López-Meneses, , 2023)

٧,٢ ChatGPT د زده کړې کیفیت ښه کوي او که زیان ورته رسوي

دا څېړنه د ChatGPT اغېزې د کاسټا ریکا په تعلیمي نظام کې و ارزولې، او د هغې ګټې یې ارزولې دي. ترلاسه شوې پایلې ښيي چې دا ټکنالوژي د زده کوونکو فعال ګډون هڅوي، او هم مهاله د یو بل سره د زده کوونکو همکاري یا ګډ کار ته زمینه برابروي.

خو له دې سره، څېړنه یو شمېر مهمې ننگونې او اندېښنې هم رابرسېره کړې دي. د مسؤلانه کارونې اړتیا په ګوته شوې، ترڅو د ټکنالوژۍ له حده زیاته تکیه مخنیوی وشي، او پر ځای یې د زده کوونکو د انتقادي تفکر او ستونزو د حل کولو وړتیا ته وده ورکړل شي (Méndez-Domínguez, Bolaños-Moraga, & Vargas-Quesada, 2024).

٨,٢ د زده کړو په برخه کې د ChatGPT اغېزې څه دي

د دې بیاکتنې موندنې غوښتنه کوي چې ښوونځي او پوهنتونونه باید سمدستي اقدام وکړي ترڅو خپلې لارښوونې او پالیسۍ د اکاډمیک صداقت او د سرقت کلمې د مخنیوي لپاره نوي کړي. برسېره پر دې، ښوونکي باید د ChatGPT د اغېزمنې کارونې او د زده کوونکو د سرقت کلمې کشف کولو په اړه روزنه ترلاسه کړي. زده کوونکي هم باید د ChatGPT د کارونې او محدودیتونو په اړه زده کړه وکړي او د هغې احتمالي اغېزې په اکاډمیک صداقت باندې پوه شي (Zhai, X. (2023).

۹,۲ د ChatGPT پواسطه زده کړو ته داستادانو او محصلينو هڅونه

ChatGPT عموماً محصلين هڅوي چې د لوستلو او ليکلو مهارتونه ته پرمختگ ورکړي. خو ګډونوال د ChatGPT پر تاثير د اورېدلو او خبرې کولو مهارتونو باندې منځني نظرونه درلود. څېړنه دې ته رسېدلې چې د ChatGPT پر بنسټ تدريس هڅونکي دي او بايد د زده کړې وسيله وکارول شي، نه دا چې د دې منفي اغېزو څخه ويره ولرو. څېړنه دا هم وړاندیز کوي چې نورې څېړنې ترسره شي ترڅو د ChatGPT نورو ګټو ته څير شو او د دې منفي تاثيرات روښانه کړو.

Ali, J. K. M., Shamsan, M. A. A., Hezam, T. A., & Mohammed, A. A. Q. (2023).

۱۰,۲ پر زده کړو باندې د ChatGPT اغېزې: ننگونې او فرصتونه

دغه څېړنيزه مقاله د ChatGPT پر زده کړه باندې اغېز څېړي، او دا بيانوي چې څنگه دا وسيله کولی شي اداري چارې اتومات کړي، پر وخت نظريات وړاندې کړي، او زده کړه شخصي-کړي. همداراز، پدې مقاله کې د مصنوعي څيرکتيا کارولو ننگونې او فرصتونه تر بحث لاندې نيول کېږي، او يو لړ وړانديزونه وړاندې کېږي ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې ChatGPT پرته له دې چې د زده کړې کيفيت ته زيان ورسوي، په مؤثره توګه وکارول شي. که څه هم ChatGPT او مصنوعي ذکاوت د زده کړې د بدلون وړتيا لري، خو ځينې احتمالي ننگونې هم شته چې بايد حل شي. له دې وړاندې چې مصنوعي څيرکتيا او ChatGPT په پراخه کچه د ښوونيز سيستم برخه وګرځي، اړينه ده چې د دوی ممکنه ګټې او زيانونه په پوره ډول وڅېړل شي.

Zayoud, M., Oueida, S., Awad, P., & Ionescu, S. (2023).

۱۱,۲ د ChatGPT اغېزې زده کوونکو د علمي ليکلو مهارتونو باندې

د معلوماتو راټولونه د لوړو زده کړو کچې د ESL زده کوونکو څخه د دريو ازموينو او دريو ډلې بحثونو (Focus Group Discussions) له لارې ترسره شول. د څېړنې پايلې ښيي چې ChatGPT د زده کوونکو د علمي ليکلو پر مهارتونو يو مهم او مثبت اغېز لري، او د زده کوونکو نظرونه هم په پراخه کچه مثبت ول. ياده څېړنه د نظرياتو د ورکولو د نظريې ملاتړ او پراخوالی تضمينوي، او ChatGPT د يوه باور وړ ليکلو وسيله معرفي کوي چې عملي ارزښت لري. *Mahapatra, S. (2024).*

۱۲.۲ په لوړو زده کړو کې د ChatGPT اغېزې

ماډلونه لکه ChatGPT کولی شي د محصلینو سره مرسته وکړي ترڅو د دوی د زده کړې ځواکونه او کمزورتیاوې وپېژني او همداراز د هغو ستونزو ته ځواب ووايي چې دوی یې د خپلو مطالعاتو په جریان کې لري. خو د اختراعاتو لکه ChatGPT کارول ځینې اخلاقي، قانوني او امنیتي ستونزې راولاړوي، لکه دا چې د محصلینو محرمیت خوندي کول او د دې وسایلو ناوړه کارونه باید مخنیوی وشي.

د ChatGPT په ګټو باندې د محصلینو نظرونه بیلابیل دي، چې د امتحانونو پر مهال مرستې، د کارونې آسانتیا، د دندو د ترسره کولو اغېزمنتیا او د معلوماتو ترلاسه کولو اغېزمنتیا پکې شامل دي.

Tick, A., Toktosunova, A., Fallah, H., Toutouchi, Z., & Tadzhibaeva, Z. (2023).

۱۳.۲ ChatGPT په صنف کې

دا مطالعه د ChatGPT، چې د مصنوعي ذکاوت پر بنسټ یو ژبني ماډل دی، د فزیک کورس کې د زده کونکو په فعالیت باندې اغېزې څېړي. موږ د دوه ډلې زده کونکو سره یو تجربوي تحلیل ترسره کړ چې په یوه دوهم سمسټر کې د انجنیرۍ فزیک کورس کې شامل وو. د کنټرول ډله (فزیک ۲۰۲۲ B) د دودیزو تدریسي-میتودونو څخه ګټه اخیستې وه، په داسې حال کې چې د تجربوي ډلې (فزیک ۲۰۲۳ A) د زده کړې وسیلې په توګه ChatGPT مدغم کړی و. زموږ پایلې ښيي چې د ChatGPT کارول د زده کونکو په فعالیت کې د پام وړ کمښت ته لاره هواره کړه، لکه څنګه چې د کنټرول ډلې په پرتله د ټیټو نمرې او منفي Hake فکتورونو له لارې څرګند شو. برسېره پر دې، د زده کونکو یوه سروې د فزیک تدریس کې د ChatGPT د ګټو په اړه متضاد نظریات څرګند کړل. که څه هم زیاتره زده کونکو د دې ګټې په اړه پوهه لرله او معلومات وړاندې کولو کې یې ګټوره بللې، خو د دې وړاندیز هم و چې دا ممکن د انتقادي تفکر او خپلواکې زده کړې د کموالي لامل شي. دغه موندنې ښيي چې که څه هم ChatGPT یوه ګټوره وسیله کیدای شي، خو باید په احتیاط سره وکارول شي او د دودیزو تدریسي میتودونو تکميلي وسیلې په توګه وکارول شي، نه د یو خپلواکه حل په توګه.

. Forero, M. G., & Herrera-Suárez, H. J. (2023).

۱۳،۲ د تدریس او زده کړې په برخه کې د (ChatGPT) کارول: فرصتونه او

چیلنجنونه

دغه مقاله هدف لري چې ښوونکو ته د ChatGPT موثر استعمال په اړه ورکښاپ ورکړي، پداسې حال کې چې هغه برخې هم روښانه کوي چې په کې د نورو څېړنو اړتیا ده ترڅو د دې کارونې پورې تړلې ننگونې حل شي. په مجموع کې، ChatGPT په تدریس او د زده کونکو زده کړو کې مهم بدلونونه راولي. له یوې خوا، دا ډیری ګټې وړاندې کوي لکه شخصي زده کړه، زیات شوی ګډون، او ژر ځوابونه. دا ځانګړتیاوې زده کونکو سره مرسته کوي چې خپل انتقادي فکر ښه کړي او ستونزمن مفاهیم په ښه توګه درک کړي. د ښوونکو لپاره، ChatGPT د وخت سپما کوي لکه د درس پلان جوړول، محتوا جوړول، پوهه پراخه کړي د نوي معلوماتو او علمي تمایلاتو ته ژر لاسرسی ورکوي. له دې امله، ChatGPT کولی شي تدریس او زده کړه ډیر مؤثره او ګټوره کړي. خو، ځینې ننگونې هم شتون لري. یوه اندېښنه دا ده چې زده کونکي کیدای شي ډیر په ChatGPT تکیه وکړي د ځوابونو لپاره، کوم چې ممکن د هغوی انتقادي فکر او ستونزې حل کولو مهارتونو ته زیان ورسوي. ځینې وختونه ChatGPT هم ناسم معلومات ورکوي، کوم چې د ګډوډۍ سبب کیدی شي. د ښوونکو لپاره، اصلي ننگونې د معلوماتو محرمیت خطرات دي او اړتیا ده چې د ChatGPT په مؤثره توګه د تدریس په برخه کې د کارونې لپاره نورې روزنې ته اړتیا وي.

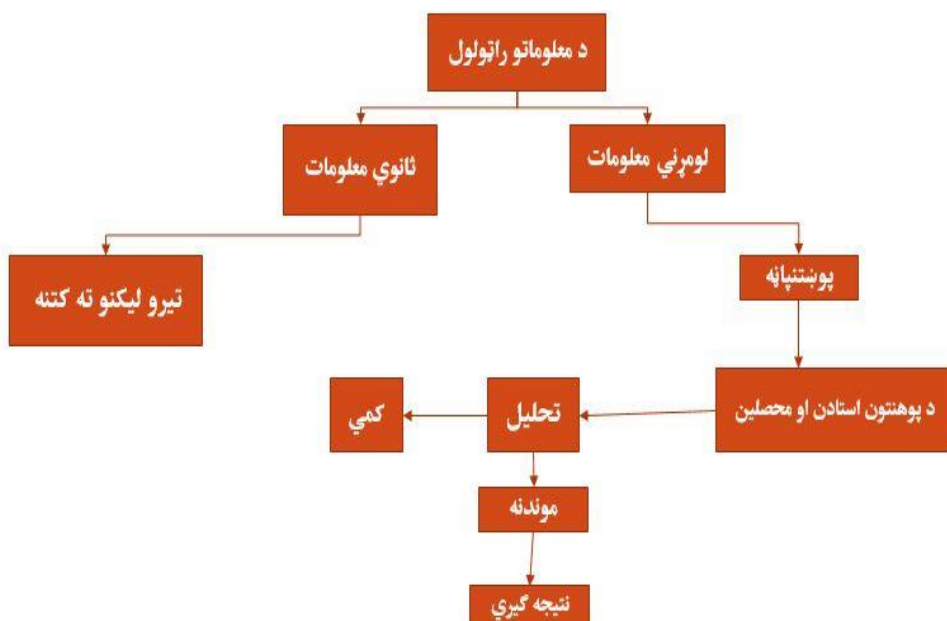
۱۴،۲ د ChatGPT اغېزې په ذهن او حافظه باندې

مصنوعي ذکاوت موډلونه لکه ChatGPT د تعلیم په ډګر کې لویه ونډه لري، ځکه چې دا د ښوونکو لپاره د شخصي-زده کړې ملاتړ اسانه کوي او زده کونکو ته د معلوماتو ترلاسه کولو آسانتیا ورکوي. خو، د مصنوعي ذکاوت سره زیات تعامل سره ځینې خطرونه هم موجود دي؛ خلک کیدای شي په مصنوعي ذکاوت باندې زیاته تکیه وکړي، چې دا د نقدي فکر کولو وړتیا یا د حافظې په ساتلو کې کموالی راولي. Ren, L. (2024).

دریم څپرکی

۱.۳ د څېړنې تگلاره (Research Methodology)

په دې څپرکي کې د څېړنې تگلاره توضیح شوې ده د پوهنتون د استادانو او د مختلفو پوهنځیو محصلینو څخه د معلوماتو راټولولو او تگلارې په اړه خبرې کيږي لکه څنگه چې دا یوه Quantative څېړنه ده او د ځواب ویونکو لخوا د ورکړل شوو ځوابونو توضیحاتو ته اړتیا لري، نو مورد پوهنتون د استادانو او محصلینو څخه پوښتني د (Google Form) پواسطه کړې دي چې زموږ پوښتنو ته یې تفصیلي ځوابونه ورکړي دي کوم چې په راتلونکي څپرکي کې به وړاندې شي.

۲.۳ د څېړنې د تگلارې پیژندنه

تیرو لیکنو ته کتنه، د څېړنې پېژندنه، او هغه ستونزې چې څېړنه ورسره مخ شوي وه، د اړونده ادبیاتو هراړخیزه بیاکتنه ترسره کول دا به د څېړنې موضوع پورې اړوند مهم مسایل، مفکورې او طریقې په ګوته کړي. د څېړنې ډیزاین کیفي وو، د څېړنې پوښتنو، موخو، او موجوده سرچینو پراساس. کیفي څېړنه کیدای شي مرکې، سروې یا متمرکزې ډلې شاملې کړي تر څو له اړونده ونډه اخیستونکو څخه نظرونه راټول کړي.

مورې سروې او متمرکزې ډلې استادان او محصلین د لومړنیو معلوماتو راټولولو لپاره د اصلي میتودونو په توګه کارولي دي او د موجوده ادبیاتو بیاکتنه د ثانوي معلوماتو راټولولو لپاره کړې ده .
 زموږ اصلي تمرکز د پوهنتون استادانو او برحاله محصلینو په نظرونو او ځوابونو وو کوم چې مونږ د پوښتنیو له لارې لاسته راوړي دي .

۳.۳ د معلوماتو راټولول

مور د ټاکل شوي څیړنیز ډیزاین په کارولو سره معلومات راټول کړي دي. دا کولی شي ، سروې او د اړونده سرچینو لکه ډیټابیسونه او علمي ادبیاتو څخه د معلوماتو تحلیل شامل کړي.
 د سروې لپاره، مور به د خپلې څیړنې پوښتنو مطابق په ګوګل فورم کې پوښتنلیک ډیزاین کړ، چې د پوښتنلیکونه پواسطه زموږ څیړنیزو پوښتنو ته ځوابونه وموندل شو .
 د سید جمال الدین افغاني پوهنتون په زده کړه یز سیستم باندې د ChatGPT د اغیزود عواملو د تحلیل لپاره، مور به د سروې میتود کارولی. د خپلو څیړنیزو پوښتنو مطابق، هغه څه چې مور غواړو، بیا به د ټاکل شوي هدف لپاره سروې ډیزاین کړو، کوم چې مور د پوهنتون استادان او محصلینو لپاره پوښتنپاڼه جوړه کړو تر څو د خپلو څیړنیزو پوښتنو ځوابونه او پایلې ومومو .
 په ټولیز ډول زموږ د معلوماتو راټولول په دوه لارو ترسره کيږي: یو لومړني معلومات او بل ثانوي معلومات. د لومړني او ثانوي معلوماتو راټولول دلته وړاندې شوي دي:

لومړني معلومات راټولول: لومړني معلومات هغه دي چې د سید جمال الدین افغاني پوهنتون د محصلینو او استادانو څخه راټول شوي دي. داچې مونږ د خپلې څیړنې لپاره د معلوماتو د راټولو په خاطر (Structuer Quesionaier) ترتیب کړو او د (Google Form) د لاري مو د د پوهنتون ډیالیلو پوهنځیو او د پوهنتون د استادانو سره شریکه کړې وه. دا چې (Google Form) خپله د تحلیل لپاره ډیزاین (pie Chart) او (Bar Chart) ورکوي خو مونږ بیا هم د مختلفو سوالونو د ځوابونو د تحلیل لپاره د (SPSS/Excel) څخه استفاده کړې وه.

ثانوي معلومات راټولول: ثانوي معلومات راټولول د معلوماتو راټولولو بهیر ته اشاره کوي چې له موجودو سرچینو څخه راټول شوي وي، نه د لومړني سرچینې څخه په مستقیمه توګه. د سید جمال الدین افغاني پوهنتون په زده کړه یز سیستم باندې د ChatGPT اغیزې د عواملو تحلیل په اړه، ثانوي معلومات راټولول د مختلفو سرچینو څخه معلومات راټول کړي دي. لکه علمي مجلې، نړیوال ژورنالونه. کله چې سرچینې پیژندل شوي وي، معلومات راټول کیدی شي او د مختلفو تخنیکونو په کارولو سره تحلیل کیدی شي، لکه د منځپانګې تحلیل او احصایوي تحلیل. د سید جمال الدین افغاني پوهنتون په زده کړه یز سیستم باندې د ChatGPT اغیزې د عواملو تحلیل په اړه، سرچینې کېدای شي د متخصصینو علمي مقالې، عملي څیړنې او په دغه برخه کې وړاندې شوي راپورونه شاملې وي. دا سرچینې ممکن هغه تخنیکي ستونزې وړاندې کړي د سید جمال الدین افغاني پوهنتون په زده کړه یز

سیستم باندې د ChatGPT اغیزې ورسره مخ شوي، او همدارنگه د دې ستونزو لپاره احتمالي حل لارې او غوره کړنې وړاندې کړي.

۴.۳ د ځوابونو تحلیل

سید جمال الدین افغاني پوهنتون په زده کړه یز سیستم باندې د ChatGPT اغیزې د عواملو تحلیل د سروې پوښتنلیکونو په کارولو سره د معلوماتو راټولولو لپاره ترسره کيږي. پوښتنلیک د دې وضعیت پراخه پوهه وړاندې کوي، د ChatGPT اغیزې، مخ ته تګ، او د مسایلو سپړنه کوي. د زیاتو ځواب ویونکو سروې کول د چمتو شوي ستونزو په اړه پراخه لید وړاندې کوي او د اغیزو پیژندلو کې مرسته کوي.

۵.۲ لنډیز

دریم څپرکې په سید جمال الدین افغاني پوهنتون په زده کړه یز سیستم باندې د ChatGPT اغیزې تحلیل لپاره کارول شوي میتودولوژي باندې تمرکز کوي. څېړنه کیفي ده او د لومړني معلوماتو د راټولولو لپاره د پوهنتون محصلینو او استادانو څخه د معلوماتو راټولول د پوښتنپاڼو پواسطه شوې، د ثانوي معلوماتو راټولولو لپاره تیرو لیکنو ته کتنه ترسره شوې ترڅو د څیړنې لپاره په زده کړو باندې د ChatGPT اغیزې وڅېړي.

څلورم څپرکی

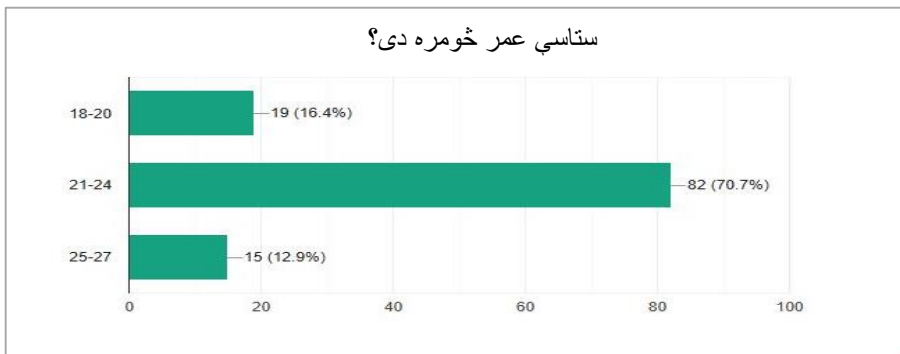
موندنې

۱.۴ پېژندنه

په دې څپرکي کې به د پایلې ترڅنگ د آنلاین پوښتنپاڼو د ځوابونو په اړه تحلیل او بحث وکړو لومړی پوښتنپاڼې تحلیل او بیا یې پایلې ښایو، د سیدجمال الدین افغاني پوهنتون باندې ChatGPT اغیزې د تحلیل په پایله کې د لومړني معلوماتو ترلاسه کولو او د پوهیدو لپاره آنلاین سروې ترسره شوي. چې د سیدجمال الدین افغاني پوهنتون استادانو او دیالایلو پوهنځیو محصلینو زموږ پوښتنپاڼو ته په ښکاره ډول ځوابونه ورکړي او مونږ ددغه ځوابونه په اړه بحث او په تفصیل سره تشریح کړي.

۲،۴ د محصلینو برخه

۱. د عمر په اساس د محصلینو ویش

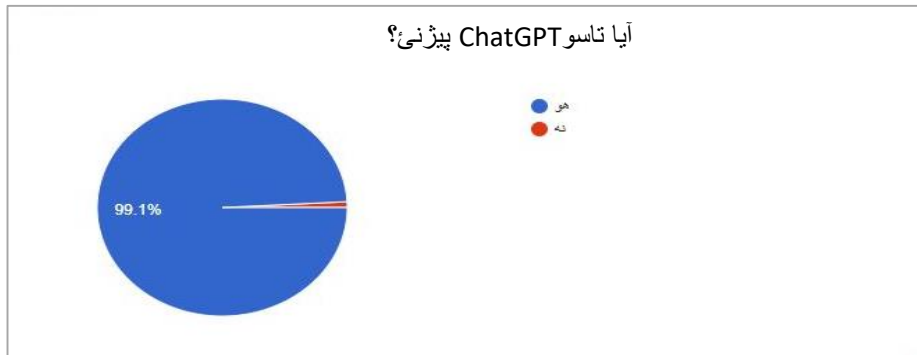

(۱.۴) شکل: د پوښتنې تحلیلي چاټ

په لومړي گراف کي د ورکړل شوو معلوماتو په اساس څرگندېږي چې (۷۰،۷٪) سلنه محصلین د (۲۴—۲۱) کلونو پوري عمر و نه لري. هغه محصلین چې د (۱۸—۲۰) کلونو پوري عمر و نه لري په دوهمه درجه کي قرار لري چې د ټولې نمونې (۱۶،۴) سلنه جوړوي پاتې دې نه وي چې (۱۲،۹) سلنه محصلین د (۲۷-۲۵) او کلنو پوري عمر لري.

۲. ChatGPT سره دپېژندنې په اساس د محصلينو ویش

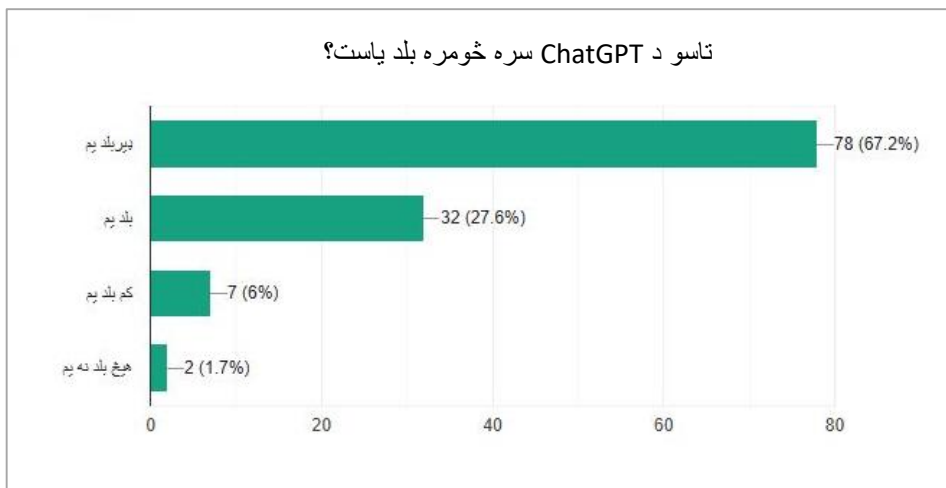
د ورکړل شوو معلوماتو څخه څرگندېږي چې زده کوونکي ChatGPT پېژني. دلته د فیصدی تحلیل دی:

(۲.۴) شکل: د ۲ پوښتنې تحلیلي چاټ

د څېړنې په دې برخه کې هڅه شوې ده چې دسیدجمال الدین افغاني پوهنتون د بیلا بیلو پوهنځیو دلیسانس د محصلینو د ChatGPT سره د پېژندنې کچه وارزول شي. په گراف کې دورکړل شوو معلوماتو په اساس (۹۹,۲٪) محصلینو ویلي دي چې هغوی ChatGPT پېژني. دا فیصدي د پوهنتون د چاپېریال لپاره خورا لوړه شمیرل کېږي. پاتې دې نه وې (۰,۸٪) محصلینو ویلي چې ChatGPT نه پېژني.

۳. د ChatGPT سره دمحصلينو بلدتيا.

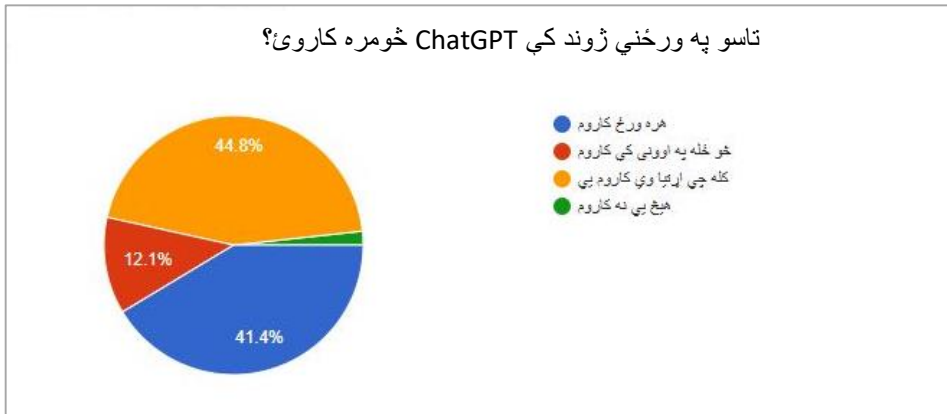

(۳.۴) شکل: د ۳ پوښتنې تحليلي چاټ

موخه دا وه چې دا معلومه شي چې څومره محصلين له ChatGPT څخه خبر دي، فعاله استفاده ترې کوي، او څومره يې لا هم تجربه نه لري.

په گراف کې د ورکړل شوو معلوماتو په اساس ډیر بلد یم (۶۷,۲٪) سلنه ښايي چې د ChatGPT محصلينو ترمنځ يوه فعاله زده کړيزه وسيله گرځېدلې. پاتې دې نه وي چې (۲۷,۶٪) محصلين بلد یم په کچه اشنايي لري. کم بلد یم په گراف کې دمعلوماتو په اساس (۶٪) محصلينو تجربه محدوده ده. او همدارنگه هيڅ بلد نه یم اندازه (۱,۷٪) محصلينو ډېره کمه فيصدي ښايي.

۴. په ورځني ژوند کې د ChatGPT کارونه.

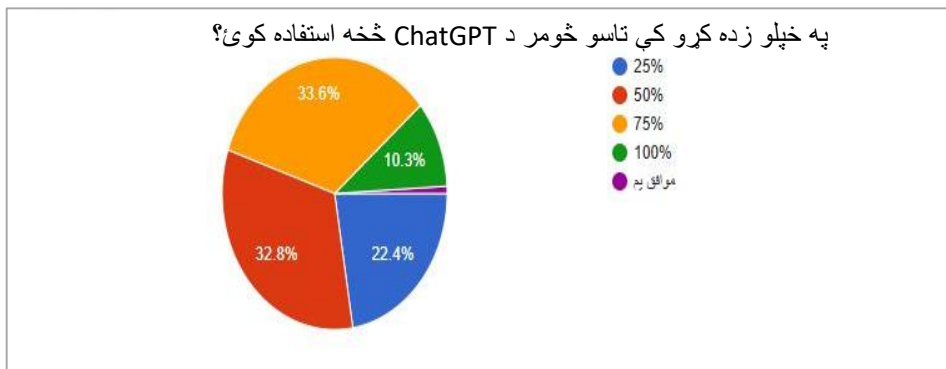

(۴.۴) شکل: د ۴ پوښتنې تحليلي چاټ

په گراف کې د ورکړل شوو معلوماتو په اساس (۴۴,۹٪) سلنه محصلین وايي چې ChatGPT کله چې اړتیا وي کاروم یې. او پاتې دې نه وي چې (۴۱,۴٪) سلنه محصلین وايي چې ChatGPT هره ورځ یې کاروم. (۱۱,۹٪) سلنه محصلین وايي چې څو ځله یې په اوونۍ کې کاروم. خو یو شمیر محصلین وايي چې ChatGPT هیڅ یې نه کاروم چې (۱,۷٪) سلنه جوړوي.

احصایې ښيي چې له هر 10 محصلینو څخه تقریباً 9 یې دا وسیله لږ تر لږه وخت ناوخت کاروي

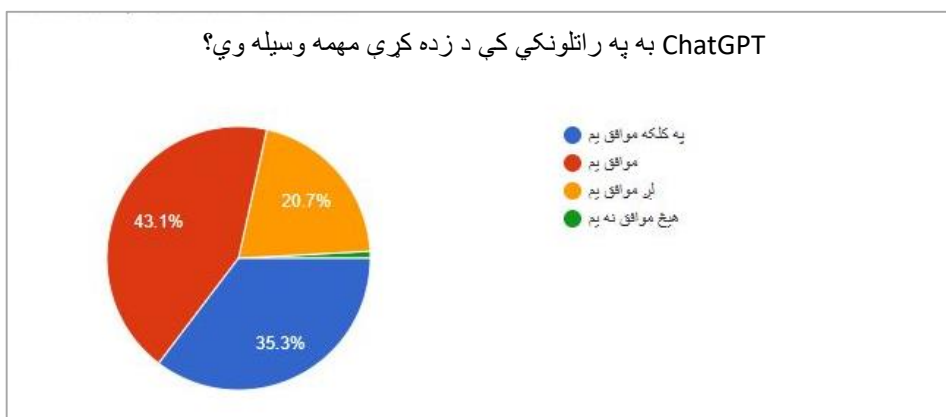
۵. د ChatGPT کارونه په خپلوزده کړو کې.

(۵.۴) شکل: د ۵ پوښتنې تحليلي چاټ

په گراف کې د ورکړل شوو معلوماتو په اساس (۳۳,۶٪) سلنه محصلين وايي چې دوي د ChatGPT څخه په لوړه کچه ترې استفاده کوي او په خپله زده کړه کې يې مهمه برخه بولي او (۳۲,۸٪) سلنه محصلين وايي دوي ChatGPT 50% کچه کاروي او (۲۲,۴٪) سلنه محصلين وايي چې دوي ChatGPT 25% کاروي او محصلين په بشپړ ډول پر ChatGPT اتکا کوي. دا زده کوونکي ښايي خپل تعليمي ژوند په پراخه توگه د دې وسيلې سره تړلی وي او په ډيرو تعليمي فعاليتونو کې پرې تکیه کوي.

۶. ChatGPT د زده کړې مهمه وسيله

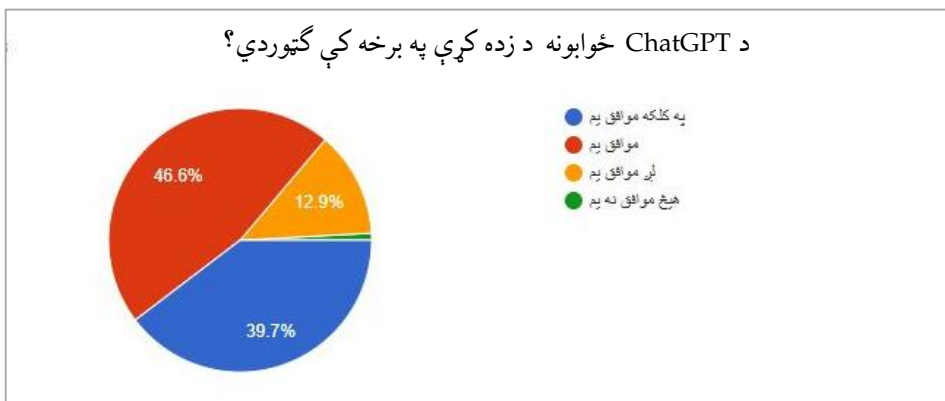

(۶.۴) شکل: د ۶ پوښتنې تحليلي چاټ

په گراف کې د ورکړل شوو معلوماتو په اساس (۴۳,۱٪) سلنه محصلين وايي چې دوي ChatGPT په راتلونکي کې د زده کړې لپاره مهمه وسيله بولي او (۳۵,۳٪) سلنه محصلين وايي چې دوي ChatGPT به په راتلونکي لپاره يوه

حده مهمه وسيله بولي او (۲۰,۷٪) سلنه محصلين وايي چې دوي ChatGPT د راتلونکي لپاره يوه مهمه وسيله نه بولي.

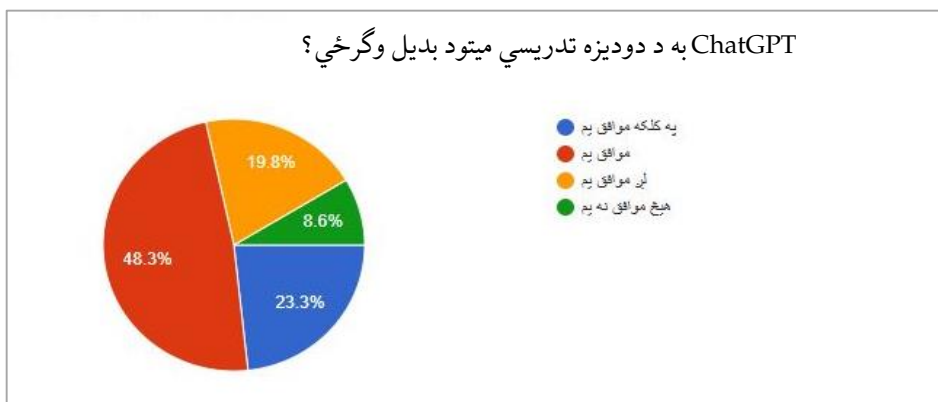
۷. د زده کړې په برخه کې ChatGPT د ځوابونو گټورتيا

(۷.۴) شکل: د ۷ پوښتنې تحليلي چاټ

په گراف کې د ورکړل شوو معلوماتو په اساس (۴۶,۶٪) سلنه محصلين په موافق دي او وايي چې ChatGPT ځوابونه د زده کړې په برخه کې ډير گټور بولي. د او (۳۹,۷٪) سلنه محصلين په کله موافق دي او وايي چې ChatGPT ځوابونه د زده کړې په برخه کې گټور بولي. پاتې دې نه وي (۱۲,۹٪) سلنه محصلين لږ موافق دي او وايي چې ChatGPT ځوابونه د زده کړې په برخه کې گټور نه بولي. خو يو شمير (۰,۸٪) سلنه محصلين ددې نظر مخالف دي.

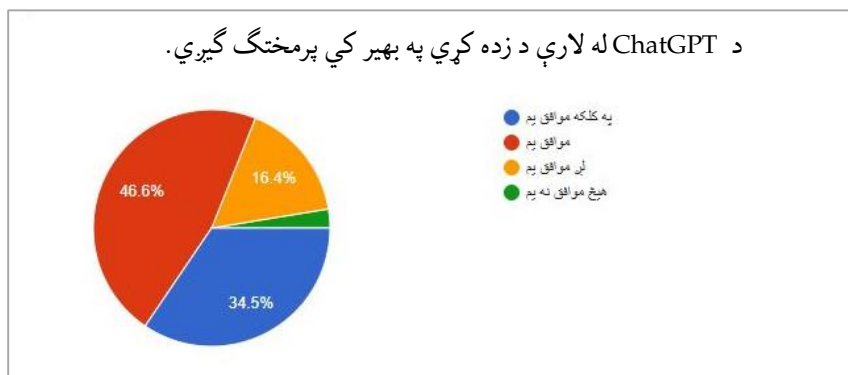
۸. ChatGPT به د دوديزه تدریسي میتود بدیل وگرځي؟

(۸.۴) شکل: د ۸ پوښتنې تحليلي چاټ

په کلکله موافق یم چې (۲۲,۹٪) جوړوي او موافق یم (۴۷,۵٪) جوړوي د (۲۰,۳٪) محصلینو "لږ موافق یم" نظر ورکړی دی د تحلیل پر بنسټ محصلین (۹,۳٪) له دې نظر سره مخالف دي

۹. د ChatGPT له لارې د زده کړې په بهیر کې پرمختګ ګیري.

شکل: ۹ د پوښتنې تحلیلي چاپ

د تحلیل پر بنسټ (۳۳,۹٪) د دې نظر سره په ټولګه موافق دي چې د ChatGPT له لارې به د زده کړې په بهیر کې پرمختګ رامنځته شي. موافق یم (۴۷,۵٪) د دې نظر سره موافق دي چې د ChatGPT له لارې به د زده کړې په بهیر کې پرمختګ رامنځته شي. لږ موافق یم (۱۶,۱٪) محصلین لږ موافق دي، چې دا ښيي دوی د ChatGPT د ګټو منلو ته چمتو دي. هیڅ موافق نه یم د تحلیل پر بنسټ یواځې (۲,۵٪) محصلین دې نظریې سره مخالف دي.

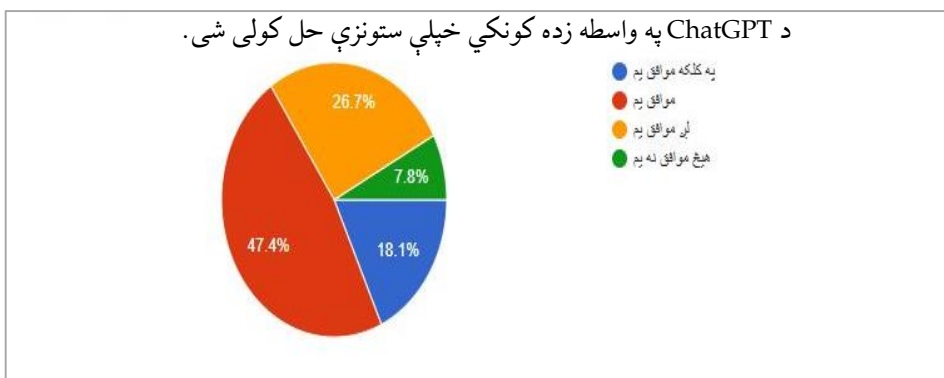
۱۰. د ChatGPT په واسطه زده کونکي خپلې ستونزې حل کولی شي.

شکل: ۱۰ د پوښتنې تحلیلي چاپ

د تحلیل پر بنسټ په کلکه موافق یم (۴۷,۴٪) سلنه جوړوي چې ډیر قوي مثبت دریځ ښايي. موافق یم (۴۴,۱٪) جوړوي چې دوي ورسره آشنا دي. (۶,۸٪) لږ موافق دي. یوازې (۰,۸٪) له دې نظر سره مخالف دي.

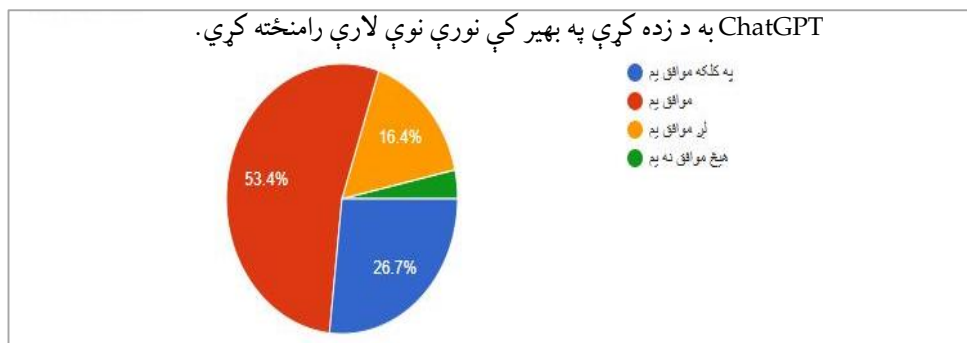
۱۱. د ChatGPT په واسطه زده کړې معیاري کول.

(۱۱.۴) شکل: د ۱۱ پوښتنې تحلیلي چاپ

د تحلیل پر بنسټ (۴۷,۴٪) سلنه محصلین د ChatGPT په واسطه د زده کړې په معیاري کولو سره موافق دي او (۲۶,۷٪) سلنه محصلین لږ موافق دي او وایي چې د ChatGPT په واسطه زده کړې معیاري کولو کې له احتیاط څخه کار اخلي. خو (۱۸,۱٪) سلنه محصلین په کلکه موافق دي او وایي چې ChatGPT زده کړه معیاري کوي او دا یو قوي او مثبت نظر ښايي او همدارنګه (۷,۸٪) سلنه محصلین هیڅ موافق نه دي.

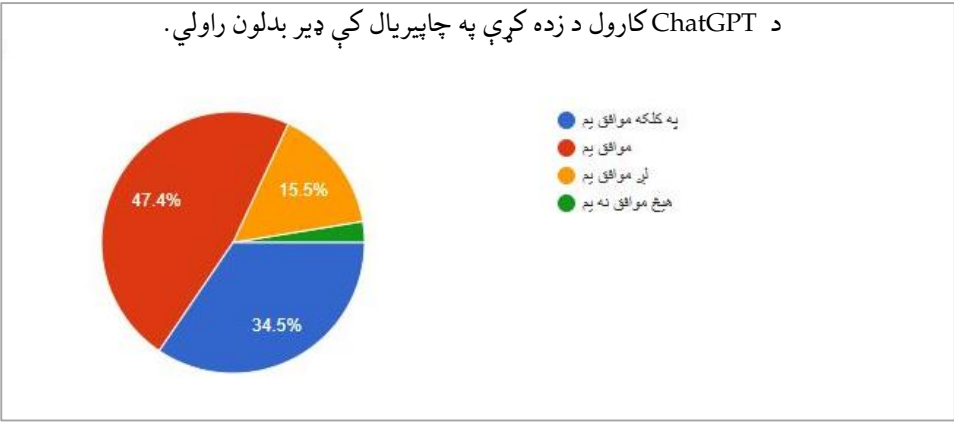
۱۲. د ChatGPT پو اسطه د زده کړې په بهیر کې نورې لارې رامنځته کړي.

شکل:د ۱۲ پوښتنې تحليلي چاپټ

- د احصايوي تحليل پر بنسټ (۵۳,۴٪) سلنه محصلين موافق دي او وايي چې ChatGPT به د زده کړې به بهير کي نورې نوې لارې به رامنځته کړي چي دا يو قوي ثبوت ښايي او (۲۶,۷٪) سلنه محصلين په کلکه موافق دي او وايي چې ChatGPT به د زده کړې به بهير کي نورې نوې لارې رامنځته کړي او دا يو ډير قوي او باوري ثبوت ښايي او پاتې دې نه وي چې (۱۶,۴٪) سلنه محصلين لږ موافق دي دوي د بدلون امکان مني خو د تجربې له پلوه پوره ډاډه نه دي خو (۳,۴٪) سلنه محصلين مخالف دي دا ښايي په ChatGPT باندي باور نلري يا دوديزو زده کړو ملاتړ کوي.

۱۳. د ChatGPT پواسطه د زده کړې په چاپيريال کي ډير بدلون راولي.

شکل:د ۱۳ پوښتنې تحليلي چاپټ

- د تحليل پر بنسټ (۳۴,۵٪) په کلکه موافق او (۴۷,۴٪) موافق دي چي دا څرگندوي چې ډېره لويه برخه زده کوونکي د مصنوعي څيرکتيا ټکنالوژۍ اغېزې د ښوونې او زده کړې په چاپيريال کي محسوسې گڼي.
- (۱۵,۵٪) يوازې لږ موافق دي، يعنې هغوی د بدلون پر امکان کي شک لري يا په دې اړه لا زيات پوهېدلو ته اړتيا لري.
- يواخې (۲,۵٪) د دې نظر خلاف دي، چې ښيي ځينې زده کوونکي د ChatGPT په وسيله د چاپيريال بدلون ته ډير مثبت نه گوري.

۱۴. ChatGPT به د پوهنتون د زده کوونکو د راتلونکي مسلکي ژوند لپاره ګټور وي.

(۱۴.۴) شکل: ۱۴ د پوښتنې تحليلي چاپ

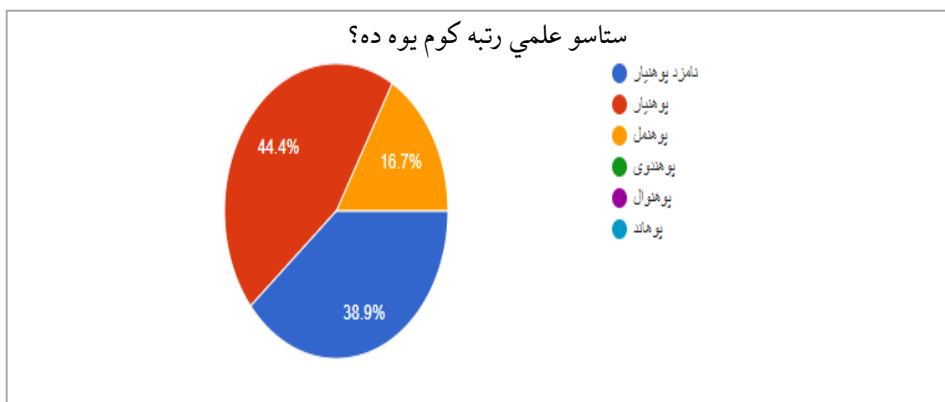
- په کلکه موافق (۲۹,۴٪) او موافق (۴۶,۲٪) جوړوي. چې ChatGPT به د زده کوونکي لپاره په مسلکي ژوند کې ګټور تمام شي
- (۲۰,۲٪) محصلین لږ موافق دي، چې ښيي دوی د دې وسیلې ارزښت ته پاملرنه لري، خو لا هم د اوږدمهاله اغېزو په اړه محتاط فکر لري.
- یواځې (۳,۶٪) (4.2%) له دې نظریې سره مخالف دي، یعنې دا محصلین هیڅ موافق نه دي.

د دې پوښتنې پایلې ښيي چې زیاتره محصلین باور لري چې ChatGPT کولی شي د هغوی مسلکي راتلونکې ته مثبت بدلون ورکړي. دا و سایل کولی شي د زده کړې، مسلکي اسنادو چمتو کولو، د دندو لپاره تیاری، پرزنتیشن جوړونې، ژبې زده کړې، کاري پرېکړو، او ابتکاري مفکورو رامنځته کولو کې مرسته وکړي. دا تمایل د مصنوعي ځیرکتیا د یو مهم تعلیمي او مسلکي مرستیال په توګه پیژندل تاییدوي.

۳,۴ د استادانو د پوښتنلیک برخه:

۱. د استادانو علمي رتبه معلومول.

د دې پوښتنې هدف دا دی چې معلومه شي کوم ډول علمي رتبې لرونکي استادان زموږ د څېړنې برخه دي، خو موږ وکولای شو د دوی د تجربې، علمي مقام او نظرونو ترمنځ اړیکې پیدا کړو.

(۱.۴) شکل: د پوښتنې تحليلي چاپ

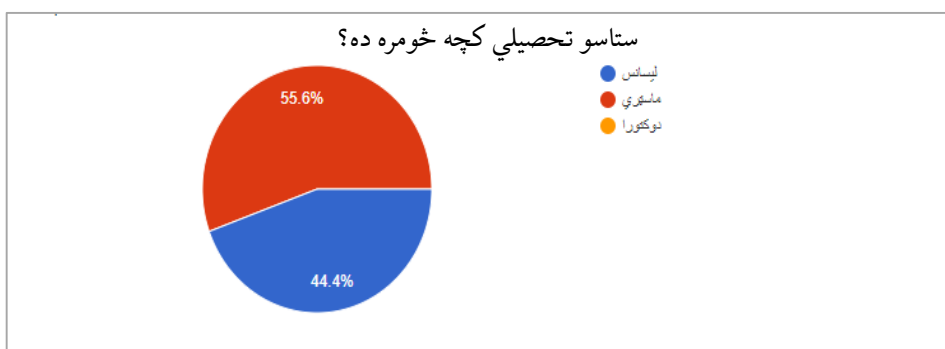
د پوښتنې له پایلو څخه څرگندېږي چې د څېړنې گډونوال د علمي رتبو له اړخه په نسبتاً متوازن ډول وېشل شوي، خو د گډونوالو ترمنځ تر ټولو زیات شمېر استادان (۴۴,۴٪) د نامزد پوهنیار رتبه لري.

په دویم مقام کې پوهنیار استادان راځي (۳۸,۹٪)، چې د تدریسي-تجربې له مخې د منځنۍ کچې استادان گڼل کېږي. دا برخه د څېړنې لپاره ارزښتناکه ده، ځکه دا ډول استادان هم د تدریس او هم د څېړنې له تجربو سره بلدتیا لري. د دوی نظریات کولای شي د تدریسي-واقعیتونو او نوې ټکنالوژۍ ترمنځ مناسبه اړیکه روښانه کړي.

پوهنملان بيا يوازې (۱۶,۷٪) برخه جوړوي، چې که څه هم شمېر يې کم دي، خو دا استادان عموماً د لوړې تجربې څښتنان وي او زياتره وخت د تعليمي پاليسۍ، کيفيت ارزونې او ستراتيژيکو پريکړو په بهير کې فعاله ونډه لري. د دوی نظريات کيدای شي د ټکنالوژۍ د اغېزو ارزولو لپاره ژور او له تجربو ډک ليد وړاندې کړي. په پام کې نيولو سره، بايد ووايو چې پوهندوی، پوهنوال او پوهاند رتبې لرونکي استادان د دې څېړنې برخه نه دي گرځېدلي، چې دا کيدای شي د مصرفيت او يا دمحدوديت له وجهې د څېړنې په پوښتيا نه کې گډون نه وي کړی.

۲.۱ د استادانو تحصيلي کچه معلومول.

د دې پوښتنې هدف دا دی چې معلومه شي استادانو تحصيلي کچه څومره، څو موږ وکولای شو د دوی د تحصيلي کچې اړيکې پيدا کړو.

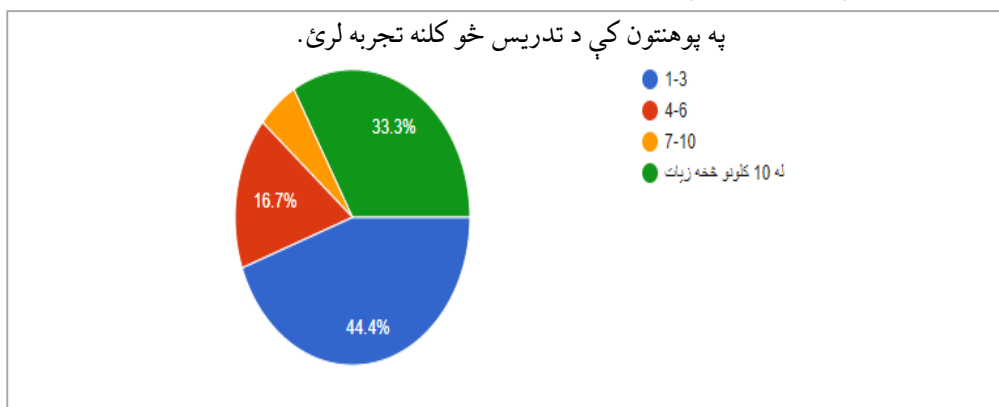
(۲.۴) شکل: د ۲ پوښتنې تحليلي چاټ

د څېړنې له پايلو څرگنديږي چې د استادانو اکثريت، يعنې (۵۵,۶٪) ماسټري تحصيلي کچه لري، پداسې حال کې چې (۴۴,۴٪) (۸ تنه) ليسانس لري. د دوکتورا درجو لرونکي استادان په دې څېړنه کې شتون نلري.

په ټوله کې، د تحصيلي کچې دا توزيع د پوهنتون د او سني علمي وضعيت ښه انځور وړاندې کوي او ښيي چې د ماسټري لرونکو استادانو کچه د تعليمي او څېړنيزو اړتياوو پوره کولو لپاره کافي ده.

۳. په پوهنتون کې د تدریس کلنه تجربه لرئ.

د دې پوښتنې هدف دا دی چې معلومه شي استادان په پوهنتون کې د تدریس څو کلنه تجربه لري .

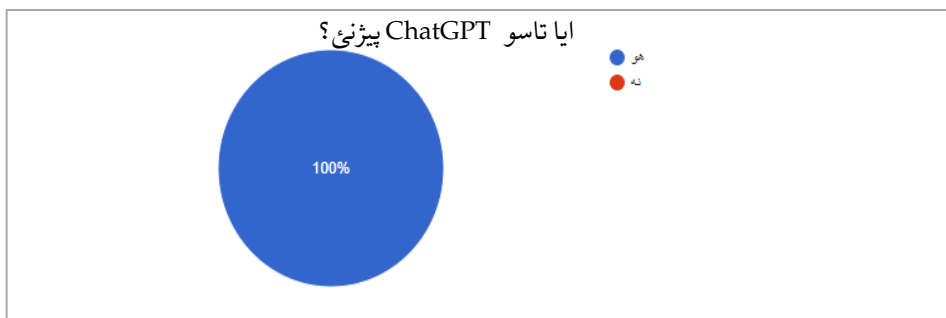
(۳.۴) شکل: د ۳ پوښتنې تحليلي چاپ

د استادانو د تدریسي-تجربې وېش ښیي چې تر نیمایي زیات استادان (۴۴,۴%) د ۱ څخه تر ۳ کلونو پورې تدریسي-تجربه لري. چې دا د پوهنتون د نوو استادانو ښکارندويي کوي. په داسې حال کې (۳۳,۳%) استادان د ۴ تر ۶ کلونو پورې تجربه لري. او (۱۶,۷%) استادان د ۷ تر ۱۰ کلونو پورې تدریسي سابقه لري. او یوازې (۵,۶%) استادانو تجربه تر ۱۰ کلونو زیاته ده.

دا وضعیت څرگندوي چې د پوهنتون د ښوونکو اکثریت د نسبتاً لنډې مودې تجربه لري، چې کیدای شي د پوهنتون د تدریسي-ځواک د نوي والي او ځوانوالي نښه وي. له بلې خوا، د اوږدې تجربې لرونکو استادانو کمه برخه ښایي د پوهنتون په علمي ودې کې یوه ننګونه وي.

۴. ChatGPT پيژندل داستانو له نظره.

د دې پوښتنې هدف دا دی چې معلومه شي استادان ChatGPT پيژني.

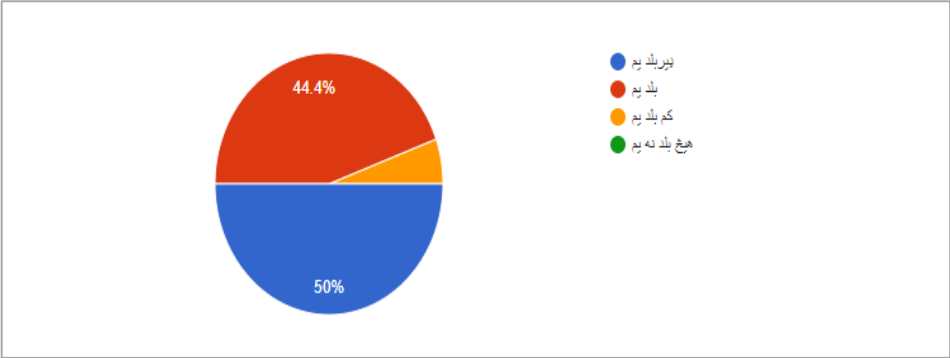
شکل: د ۴ پوښتنې تحليلي چاپ (۴.۴)

د څېړنې له مخې، ټولو گډونوالو استادانو (۱۰۰٪) ویلي چې دوی د ChatGPT په اړه پوهیږي او دغه ټیکنالوژي پيژني. دا ښيي چې ChatGPT په پوهنتون کې د استادانو ترمنځ یو پیژندل شوی او عام شوی وسیله ده، چې د ښوونې او روزنې په برخه کې یې حضور جدي دی. او د استادانو (۱۰۰٪) پوهاوی د ChatGPT په اړه، د پوهنتون د علمي پرمختګ لپاره یوه بنسټیزه نقطه ده. دا ښيي چې د تدریس بهیر لپاره نوی فکر، نوښت، او د مصنوعي ذکاوت تطبیق ته پراخ فرصتونه شته. دا وضعیت د معاصرې زده کړې لپاره قوي بنسټ جوړوي.

۵. ChatGPT سره داستانو بلد یت.

د دې پوښتنې هدف دا دی چې معلومه شي استادان ChatGPT سره بلد دي.

تاسو څومر د ChatGPT سره بلد یاست؟

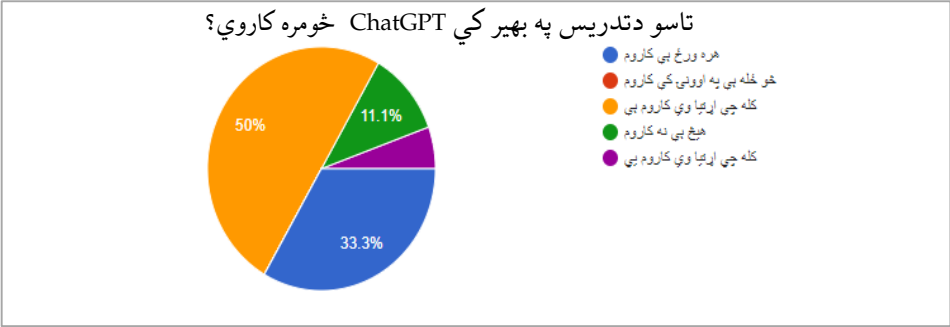
(۵.۴) شکل: د ۵ پوښتنې تحليلي چاټ

د استادانو نیمایي برخه (۵۰٪) ځان ډېر بلد گڼي، چې دا د ChatGPT د ټیکنالوژۍ په پوهه کې د لوړ کچې ښکارندويي کوي. (۴۴،۴٪) استادان ځان بلد گڼي، چې د ښه پوهې څرگندونه کوي. یوازې (۵،۶٪) استادان ځان کم بلد بولي، او هېڅ یو استاد د دې ټیکنالوژۍ په اړه بې خبره یا هېڅ بلد نه دی.

دغه معلومات څرگندوي چې د پوهنتون استادانو په عمومي توګه د ChatGPT ټیکنالوژۍ سره ښه آشنایي لري، چې دا د تعلیمي بهیر د عصري کولو لپاره یو مثبت ټکی ګڼل کېږي. استادانو ته د دې وسیلې ښه بلدیت امکان ورکوي چې د زده کوونکو لپاره د نوښت او تخلیقي تدریس لارې چارې رامنځته کړي.

۶. د تدریس په بهیر کې د ChatGPT دکارولو اندازه.

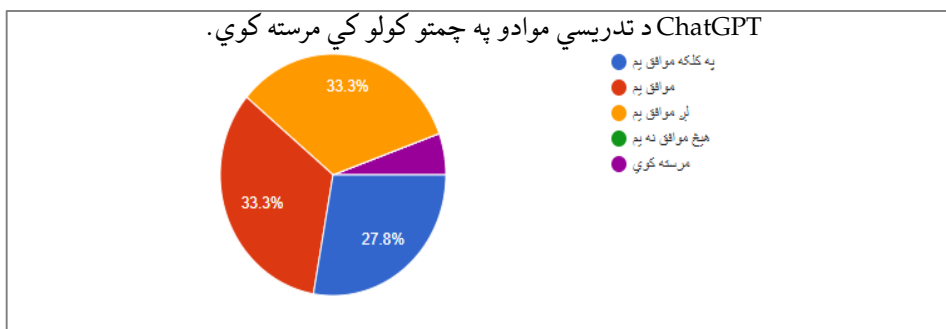
د دې پوښتنې هدف دا دی چې معلومه شي استادان ChatGPT څومره د تدریس په بهیر کې کاروي.

شکل ۶.۴: د ۶ پوښتنې تحليلي چاپ

هره ورځ يې کاروم (۵۰٪) جوړوي چې دا تر ټولو لويه کچه ده. خوځله يې په اونۍ کې کاروم (۳۳,۳٪) جوړوي چې دا دې ټکنالوژۍ ته ليوالتيا ښايي. کله چې اړتيا وي کاروم يې (۱۱,۱٪) جوړوي. هيڅ يې نه کاروم (۵,۶٪) چې دا استادان دي ټکنالوژي ته دومره ليوالتيا نه ښکاره کوي.

۷. ChatGPT د تدریسي موادو په چمتو کولو کې مرسته کوي.

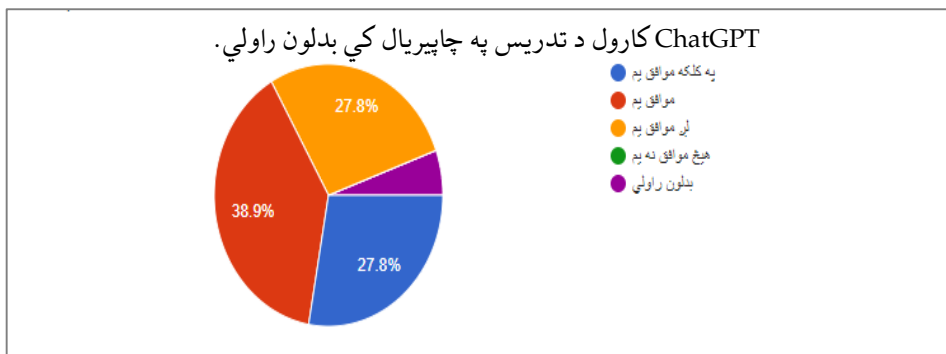

شکل ۷.۴: د ۷ پوښتنې تحليلي چاپ

د پوهنتون د استادانو ترمنځ د ChatGPT ټيکنالوژۍ ته مثبت تمايل موجود دی، په ځانگړې توگه د تدریسي-موادو په چمتو کولو کې. (۳۳,۳٪) استادان کلکه موافق دي او (۳۳,۳٪) موافق دي چې دا وسیله د تدریسي-موادو تولید اسانه او مؤثره کوي، چې دا د ټيکنالوژۍ پراخ منل او د هغې پر گټورتيا باور ښيي. په همدې حال کې، (۲۷,۸٪) استادان لږ موافق دي، چې ښايي د ټيټې تجربې يا د شک له امله وي. يوازې (۵,۶٪) استادان يې له کارونې سره موافق نه دي.

۸. ChatGPT کارول د تدریس په چاپیریال کې بدلون راولي.

ددې پوښتنې هدف دا دی چې ChatGPT به د تدریس چاپیریال بدل کړي.

شکل: د ۸ پوښتنې تحليلي چاپ (۸.۴)

شاوخوا (۷۸٪) استادان يا خو په ځلکه موافق يا موافق دي چې دا ټيکنالوژي د تدریس چاپیریال ته د پام وړ بدلونونه راولي.

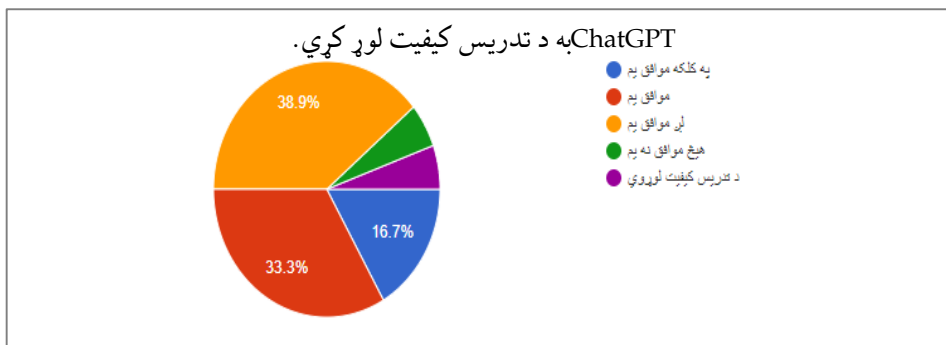
سره له دې، شاوخوا (۲۷,۸٪) استادان يوازې لږ موافق دي، چې ښايي د ټيکنالوژۍ د محدودې تجربې، د بدلونونو په وړاندې د مقاومت، يا د اغېزمنتيا په اړه د ځينو شکونو ښکارندويي وي.

يوازې (۵,۶٪) استادان مخالف نظر لري، چې دا د ټيکنالوژۍ د پراخې مننې نښه ده، خو همداراز ښيي چې د دوديزو تدریسي-طریقو ملاتړي لا هم شته، چې د هغوی د ښکېلتيا لپاره ځانگړې تگلارې ته اړتيا ده.

په ټوله کې، دا تحليل څرگندوي چې ChatGPT د تدریسي-چاپیریال په بدلون او عصري کېدو کې یوه مؤثره او نوښت راوستونکې وسیله ده.

۹. ChatGPT به د تدریس کیفیت لوړ کړي.

ددې پوښتنې هدف دا دی چې ChatGPT به د تدریس کیفیت لوړ کړي.

(۹.۴) شکل: د ۹ پوښتنې تحليلي چاټ

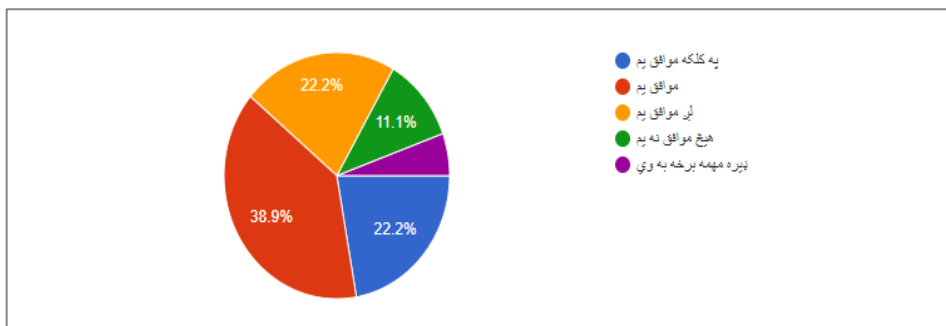
د پوهنتون د استادانو څخه، شاوخوا (۳۸،۹٪) په کلکه موافق دي او (۳۳،۳٪) موافق دي او باور لري چې ChatGPT کولی شي د تدریس کیفیت لوړولو، د تدریسي- موادو چټک چمتو کولو، او د زده کوونکو د پوهې د ترلاسه کولو په برخه کې مهم رول ولوبوي سره له دې، یو شمېر استادان چې شاوخوا (۱۶،۷٪) یې لږ موافق دي، ښيي چې د ټیکنالوژۍ د عملي کارونې په برخه کې لا هم ځینې اندېښنې یا محدود تجربې لري. همداراز، (۵،۶٪) استادان د دې نظر سره مخالف دي.

په ټوله کې، دا پایله څرگندوي چې ChatGPT د تدریس کیفیت لوړولو لپاره یوه ارزښتناکه، مؤثره، او نوښت راوستونکې وسیله گڼل کېږي، چې د پوهنتون د تعلیمي چاپېریال د عصري کولو لپاره پراخ امکانات لري. د دې ټیکنالوژۍ د اغېزناکې استفادې لپاره اړینه ده چې پوهنتون د استادانو مهارتونه نور هم لوړ کړي، هغوی ته دوامداره روزنه، تخنیکي ملاتړ، او مسلکي لارښوونې برابرې کړي، ترڅو ټول استادان وکولی شي د دې نوې ټیکنالوژۍ له پوره ظرفیت څخه ګټه واخلي.

۱۰. ChatGPT به په راتلونکي کې د تدریس مهمه برخه وي.

ددې پوښتنې هدف دا دی چې وښايي به په راتلونکي کې د تدریس مهمه برخه وي .

ChatGPT به په راتلونکي کې د تدریس مهمه برخه وي.

(۱۰.۴) شکل: ۱۰ د پوښتنې تحليلي چاټ

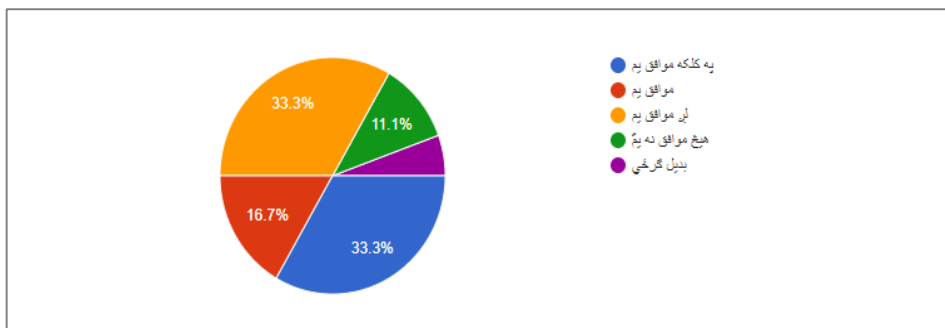
د سيد جمال الدين افغاني پوهنتون استادانو د ChatGPT ټيكنالوژۍ په اړه نظرونه په عمومي توگه مثبت دي او دا ټيكنالوژي د تدريسي-بهر لپاره يوه مهمه او نوښتگره وسيله بولي. شاوخوا (۶۱٪) استادان په كلكه يا نسبي ډول د دې باور لري چې ChatGPT به د تعليمي چاپيريال يوه اساسي برخه شي، چې دا د ټيكنالوژۍ په وړاندې د دوى د پرانيستې ذهنيت او د نوښت منلو څرگندونه كوي. په همدې حال كې، نږدې (۲۲٪) استادان لږ موافق دي، چې دا ښايي د ټيكنالوژۍ د اغېزناكې كارونې په اړه د لا زياتې پوهې او تجربې نشتوالى يا ځينې احتمالي اندېښنې څرگندوي. سربېره پردې، (۱۱٪) استادان مخالف دي چې دا د نوې ټيكنالوژۍ په وړتياوو كې د شك يا د ټيكنالوژۍ په چټك بدلون كې د بې ثباتۍ نښه ده.

له دې څخه ښكاري چې سره له دې اكثريت استادان د ChatGPT په راتلونكې كې د تدريسي بهير د يوې مهمې وسيلې په توگه مثبت نظر لري.

۱۱. ChatGPT به د دوديزه تدريسي طريقه په نوي عصري طريقه بدله كړي.

ددې پوښتنې هدف دا دى چې معلومه شي دوديزه طريقه غوره ده او كه عصري طريقه:

ChatGPT به د دوديزي تدريسي طريقه په نوي عصري طريقه بدله كړي.

(۱۱.۴) شکل: د ۱۱ پوښتنې تحليلي چاټ

نږدې (۶۶,۶٪) استادان یا خو په کلکه موافق یا موافق دي، چې دا د هغوی د ټیکنالوژۍ پر وړاندې پرانستې ذهنیت، د نوښت منلو چمتووالی، او د عصري تدریسي- میتودونو د جذب څرگندونه کوي. دوی ChatGPT د تدریس په بهیر کې د یوه نوي ملګري، لارښود او اسانتیا برابر وونکي په توګه ګوري چې کولای شي د زده کړې کیفیت او موثریت لوړ کړي.

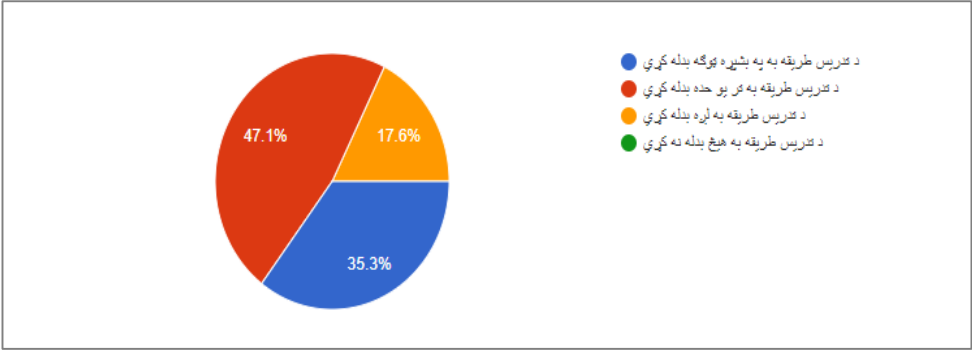
له بلې خوا، شاوخوا (۱۶,۸٪) استادان لږ موافق دي، چې ښایي د نوې ټیکنالوژۍ د کارونې لپاره لا زیاتو زده کړو، تجربو، او تخنیکي اسانتیاوو ته اړتیا لري.

سربېره پردې، شاوخوا (۱۱,۱٪) استادان د دې نظر مخالف دي.

۱۲. ChatGPT به په راتلونکي کې د تدریس طریقه بدله کړي.

ددې پوښتنې هدف دا دی چې د تدریس طریقه به په دودیز میتود پاتې شي او که بدله به شي.

ChatGPT به په راتلونکي کې د تدریس طریقه تر کوم حده پورې بدله کړي.

(۱۲.۴) شکل: د ۱۲ پوښتنې تحليلي چاټ

شاوخوا (۴۷,۱٪) استادان باور لري چې ChatGPT به د تدریسي طریقو بشپړ بدلون راولي، او (۳۵,۳٪) نور فکر کوي چې دا بدلون به تر یوې کچې اغېزمن وي.

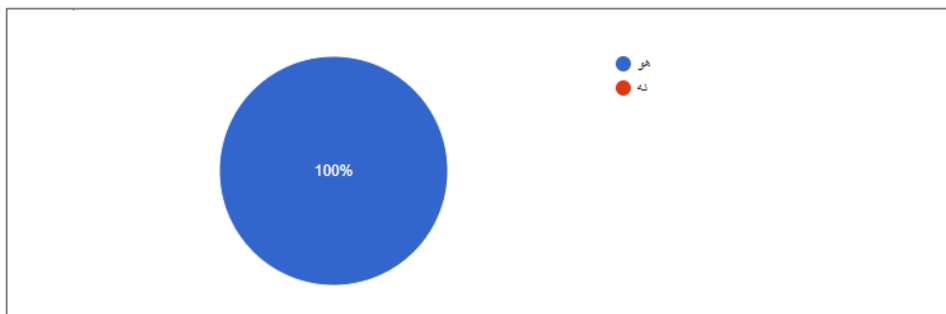
یوازې (۶٪) استادان فکر کوي چې بدلون به لږ وي، او هېڅ یو استاد د دې ټیکنالوژۍ د بې اغېزۍ په اړه نظر نه لري، چې دا د استادانو تر منځ د ټیکنالوژۍ د منلو او پر هغې د باور څرګندونه ده.

دا بدلون به په ځانګړې توګه د تدریسي-موادو په چمتو کولو، زده‌کوونکو ته د پوښتنو په ځواب ویلو، او د تعلیمي سرچینو په اسانولو کې مثبت اغېز ولري. د دې ترڅنګ، استادان په پوهه او علاقه څرګندوي چې د تدریس بهیر د پرمختللو هوشیار ټیکنالوژیو لکه ChatGPT په مرسته نوې بڼه مومي.

۱۳. علمي اداري او پالیسي جوړونه

ددې څخه هدف دا دی چې په کوم ډول ChatGPT په علمي ادارو کې وکارول شي.

آیا علمي ادارو ته پکار ده چې د زده کړې د کیفیت لوړولو او تعلیمي سیستم د پرمختګ لپاره، د مصنوعي ځیرکتیا ChatGPT د کارونې لپاره مشخصې پالیسي او واضحې لارښوونې جوړې کړي؟

(۱۳.۴) شکل: د ۱۳ پوښتنې تحليلي چاټ

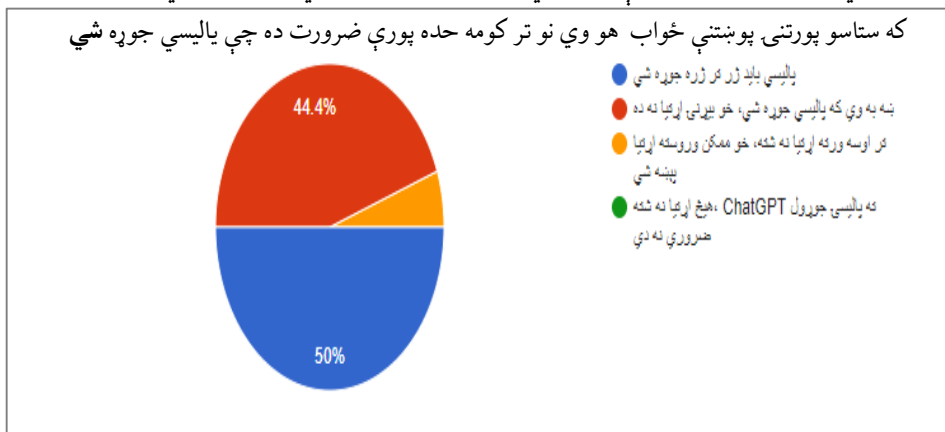
د استادانو د ځوابونو له مخې، ټول گډونوال (۱۰۰٪) پر دې اتفاق لري چې د مصنوعي څيرکتيا، په ځانگړې توگه ChatGPT، د کارونې لپاره بايد پوهنتون مشخصې پاليسۍ او واضحې لارښوونې جوړې کړي. دا بشپړ توافق ښيي چې استادان ټيکنالوژي يوازې د اسانتيا په توگه نه بلکې د تعليمي سيستم د کيفيت د لوړولو مهم وسيله گڼي.

استادان په دې باور دي چې که د ChatGPT کارونه منظم او تنظيم نه شي، نو کېدای شي په تعليمي معيارونو کې گډوډي، اخلاقي ستونزې، او د زده کړې په شفافيت کې مشکلات رامنځته شي. له دې امله دوی ټينگار کوي چې بايد يو روښانه او قانوني چوکاټ رامنځته شي، چې پکې د ChatGPT د کارولو حدود، د زده کوونکو د مسؤليتونو کچه، او د استادانو رول او مسؤليتونه په واضح ډول تعريف شوي وي.

دغه علمي تحليل په گوته کوي چې د ټيکنالوژۍ اغېزناکه او مسؤله کارونه د تعليمي نظام د پياوړتيا لپاره حياتي دي، او پرته له مناسبې کنټرول او پاليسۍ څخه، د ټيکنالوژۍ کارونه ښايي ناوړه پايلې ولري. له دې امله، د پوهنتونونو د ادارو لپاره اړينه ده چې د ChatGPT د کارونې روښانه قواعد او روزنيز پروگرامونه جوړ کړي ترڅو هم د کيفيت ډاډ ترلاسه شي او هم د تعليمي ارزښتونو ساتنه وشي.

۱۴. د پاليسۍ د جوړولو ضرورت.

ددي پوښتني څخه هدف مو د علمي ادارو کي د ChatGPT د کاروني په اړه دپاليسي جوړول دي.

(۱۴.۴) شکل: د ۱۴ پوښتنې تحليلي چاپ

د سيد جمال الدين افغاني پوهنتون د استادانو له نظرونو څخه څرگنديږي چې د ChatGPT او ورته مصنوعي څيرکتيا ټيکنالوژيو د مسئلانه او اغيزمنې کارونې لپاره د مشخصو، روښانو او عملي پاليسيو جوړول يو حياتي ضرورت گڼل کېږي.

تقریباً نیمایي (۵۰٪) استادان باور لري چې دا پاليسي— بايد هر څومره ژر چې ممکنه وي جوړه شي ترڅو د دې نوې ټيکنالوژۍ کارونه په منظمه توگه تنظيم او د تعليمي بهير کيفيت خوندي او لوړ شي.

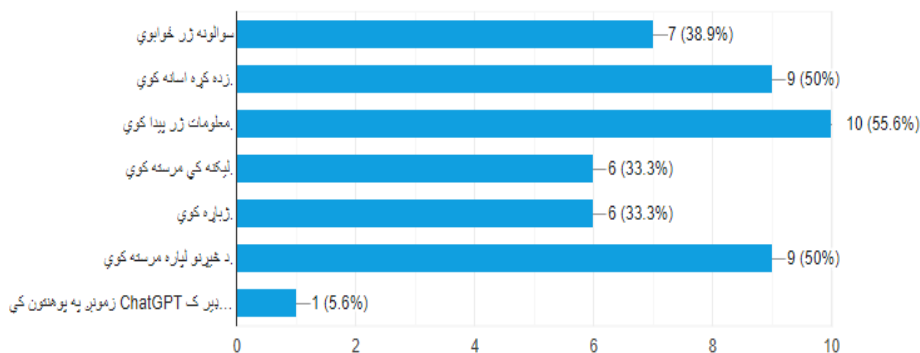
شاوخوا (۴۴,۴٪) استادان د پاليسۍ جوړول گټور بولي، خو اوس يې بېرته اړتيا نه گڼي او فکر کوي چې د اوسني حالت ارزونه او مرحله ايز پلان مناسب دی.

يوازې يو لږ شمير استادان (۵,۶٪) د پاليسي— جوړولو ته په اوس وخت کې اړتيا نه ويني، خو په راتلونکي کې يې احتمال مني.

هيڅ استاد داسې نظر نه دی ورکړی چې د ChatGPT لپاره پاليسۍ جوړول ضروري نه دي

۱۵. ستاسو په نظر ChatGPT او تعليمي اکاډميکي ادارې څنگه د زده کړيز سيستم لپاره گټور کيدلی شي.

ددې پوښتنې هدف د ChatGPT گټه ښايي.

(۱۵.۴) شکل: د ۱۵ پوښتنې تحليلي چاټ

د استادانو شمېر	د استادانو فيصدي	گټه/فعاليت
9	50%	سوالونه ژر ځوابوي
9	50%	زده کړه اسانه کوي
7	38.9%	معلومات ژر پيدا کوي
6	33.3%	ليکنه کې مرسته کوي
6	33.3%	ژباړه کوي
10	55%	د څېړنو لپاره مرسته کوي

(۱،۴) اول جدول

تر ټولو لويه فيصدي (۵۵%) استادان باور لري چې ChatGPT د علمي څېړنو لپاره ډېر گټور دی. دا څرگندوي چې استادان دغه وسيله د څېړنې، مقالې ليکلو، سرچينو موندلو او د نظرياتو پراخولو لپاره يو ارزښتناک او موثر وسيله گڼي. په دې توگه، ChatGPT نه يوازې د تدريس بلکې د څېړنيزو فعاليتونو د کيفيت، سرعت، او ساينسي محتوا د لوړولو لپاره هم ستر فرصت دی.

نږدې نیمایي استادان (۵۰٪) په دې باور دي چې ChatGPT کولی شي سوالونه ژر ځواب کړي او زده کړه اسانه کړي، چې دا د زده کوونکو لپاره د متقابل، لاسرسي لرونکي او چټکي زده کړې یوه مهمه بڼه ده. دا د تدریس د دودیزو طریقو په پرتله د زده کړې د چټکتیا او اغیزمنتیا په برخه کې یو مثبت بدلون دی.

(۳۸،۹٪) استادان دا وسیله د معلوماتو په چټک موندلو کې ګټوره بولي، چې په ځانګړې توګه د معلوماتي سرچینو د کمښت په شرایطو کې یوه عملي او بدیل لاره برابروي.

همدارنګه، (۳۳،۳٪) استادانو یادونه کړې چې ChatGPT په لیکنه او ژباړه کې مرسته کوي، چې دا د درسي موادو په چمتو کولو او د څو ژبو ترمنځ د محتوا په تبادله کې د پوهنتون د علمي فعالیتونو د پراختیا لپاره خورا مهم دی.

په ټوله کې، دغه پایلې ښيي چې استادان د ChatGPT ټیکنالوژي د یو څو اړخیز، هوښیار او متقابل تعلیمي همکار په توګه ګڼي، کوم چې کولی شي د پوهنتون د زده کړو کیفیت لوړ کړي، د تدریسي-او څېړنیزو موادو چمتووالی چټک او مؤثر کړي، او د ژباړې او علمي اړیکو پراخېدو ته زمینه برابره کړي. دا څرګندوي چې پوهنتون باید په دې نوې ټیکنالوژۍ باندې پانګونه وکړي او د هغې د اغیزمنې استفادې لپاره مناسبه پالیسي او روزنیز پروګرامونه جوړ کړي.

پنځم څپرکی

مناقشه (Conclusion)

دا څېړنه هڅه کوي چې دا درک شي چې د مصنوعي څپرکتیا له منځه راوتې یوه عصري وسیله، یعنی ChatGPT، څنگه د یوه محدود، خو پوهنتون فعاله زده‌کړه‌ییز بهیر چاپېریال اغېزمنوي. د څېړنې موندنې روښانه کوي چې دا ټیکنالوژي نه یوازې د زده‌کونکو لپاره مرستندویه ثابته شوې، بلکې استادانو ته هم د تدریسي-موادو جوړولو، وضاحت ورکولو او څېړنیزو کارونو کې یو ګټور وسیله ګرځېدلې دی. د زده‌کونکو له نظره، ChatGPT د تمرینونو حل، محتوا چمتو کولو، ژباړې او مقالې لیکلو کې د پام وړ مرسته کوي. اکثره زده‌کونکو ویلي دي چې دې وسیلې ډېرې ستونزې ورته آسانه کړې دي، خو ځینې دا اندېښنه هم لري چې له دې زیات کار اخیستل کولی شي د دوی فکري خپلواکۍ ته زیان ورسوي. دا هم یادونه شوې چې ځینې ځوابونه یې ناسم یا بې وضاحته وي، چې دا خبره د دې اړتیا بنسټي چې زده‌کونکي باید فکر، تحلیل او ارزونه زده کړي، نه دا چې یوازې پر یو چټک ځواب تکیه وکړي.

استادانو هم دا وسیله د تدریس په کیفیت کې یو مثبت مرسته بللې ده. هغوی باور لري چې ChatGPT کولی شي د درسي موادو چمتو کولو، مفاهیمو روښانه کولو او حتی د محصلینو د فکري سطحې د لوړولو لپاره وکارول شي، خو د دې تر څنګ دا هم یادوي چې باید د استاد لارښونه او انساني تشریح هېره نه شي. ChatGPT یوازې یوه مرسته ده، نه د تدریس بدیل. همدارنګه، د سرغړونو، کاپي پیسټ او علمي بې صداقتي اندېښنه هم مطرح شوې، چې بنسټونې او پوهنتونونه باید ورته اخلاقي اصول او واضح تګلارې ولري. دا هم په ډاګه شوې چې په اوسني وخت کې د ټکنالوژۍ پراخ پرمختګ ته په کتو، دا وسایل د افغانستان په څېر هغو ځایونو کې چې درسي منابع محدود وي، ډېر فرصتونه رامنځته کولای شي، خو دا یوازې هغه وخت امکان لري چې د فکر، اخلاقي چوکاټ او مسؤلیت له مخې وکارول شي. له همدې امله، د څېړنې ګاونډوالو ټولو ټینګار کړی چې باید د پوهنتون ادارې لخوا واضح پالیسۍ او روزنیز پروګرامونه جوړ شي، ترڅو هم د وسایلو کارونه مدیریت شي او هم زده‌کونکي د علمي اصولو سره اشنا شي. د نړیوالو علمي څېړنو له پایلو سره پرتله بنسټي چې زموږ محلي پایلې نه یوازې تایید شوې، بلکې یو نوی واقعي انځور یې وړاندې کړ. په پایله کې، ویلای شو چې ChatGPT که سم وپېژندل شي، او د فکر او اخلاقو ترڅنګ وکارول شي، نو کولی شي د پوهنتون زده‌کړې کیفیت بډای، عصري او اغېزمن کړي. دا وسایل نه باید د انسان پر ځای وکارول شي، بلکې د انسان له خوا، د انسان د ښه کولو لپاره وکارول شي.

ChatGPT د زده کړې پر کیفیت اغېزې:

ChatGPT د زده کوونکو په زده کړه کې مرستندویه دی، خو شک یې څرګند کړی چې دا وسیله به د تدریس کیفیت لپاره یو مکمل بدیل شي که نه. (Brown et al. (2023).

زمونږ څېړنې دا نظریه لا نوره غښتلې کړه، ځکه چې له ۹۰٪ زیات محصلین ChatGPT یوه مؤثره مرسته کوونکې وسیله بولي، خو تر څنګ یې دا اندېښنه هم شته که یې حده تکیه پرې وشي، نو فکري خپلواکۍ ته شاید زیان ورسوي. همداراز، په عمومي نظر کې، محصلین دا د زده کړې لپاره یوه غوره سرچینه بولي، نه د استاد د ځایناستې وسیله.

د ChatGPT پواسطه عصري تدریس

ChatGPT د تدریس لپاره نوي دروازي پرانیزي، خو د انساني لارښود پرته یې استفاده نیمګړې ګڼي.

(Dwivedi et al. (2023)

زمونږ په څېړنه کې ستونزې او فرصتونه دواړه تایید شول. استادان ټینګار کوي چې باید د ذهن روزنه هم دوام وکړي. دا ښيي چې د ChatGPT کارونه باید له دودیز تدریسي میتود سره وکارول شي.

د زده کړو په برخه کې د ChatGPT اغېزې

ChatGPT کولی شي د اکاډمیک اصولو ته ګواښ پېښ کړي، او دا اړتیا رامنځته کوي چې پوهنتونونه نوې پالیسي او روزنیز چوکاټونه رامنځته کړي. (Zhai, X. (2023)

زمونږ په څېړنه کې دا ټکی ډېر ښه واضح شوی دی. استادانو ۱۰۰٪ موافق دي چې پالیسي باید موجودې وي او ۵۰٪ ټینګار کوي چې باید ژر تر ژره عملي شي. پوهنتونونه باید عملي ګامونه واخلي.

شپږم څپرکی

نتیجه گیری

دا څېړنه دا څرگندوي چې ChatGPT کولی شي د زده کړې په بهیر کې یو اغېزناک بدلون راولي. د محصلینو او استادانو نظرونه ښيي چې دا وسیله د تمرینونو حل، لیکلو، ژباړې، تحقیق، او د درسي مفاهیمو د وضاحت لپاره ډېره ګټوره ده. محصلین دا وسیله چټکه، آسانه او ارزانه بولي، خو دا هم وایي چې ځینې ځوابونه یې ضعیف یا ناسم وي، نو اړتیا ده چې پوهه او تحلیل هم ورسره وي.

استادانو هم دا وسیله د تدریسي موادو په برابرولو، د زده کوونکو د فعالیتونو په ارزیابي، او د درسونو په ښه وړاندې کولو کې مرسته کوونکې بللې ده. هغوی ټینګار کوي چې باید دا وسیله د تفکر، تحلیل، او نوښت سره یوځای وکارول شي، نه دا چې پر ځای یې تکیه وشي.

د څېړنې له مخې، که چېرې دا وسیله پرته له اخلاقي اصولو، علمي پالیسي، او روزنیزو برنامو وکارول شي، نو ښايي د فکري خپلواکۍ، علمي صداقت او زده کړې پر کیفیت منفي اغېزه وکړي. له همدې امله، استادان او محصلین دواړه باوري دي چې پوهنتون باید د ChatGPT د کارولو لپاره مشخصې لارښوونې او معیارونه جوړ کړي.

په پای کې ویلای شو چې ChatGPT یوه ګټوره، نوې او هوښیاره وسیله ده، خو هغه مهال به د زده کړې لپاره مثبتې پایلې ولري چې له انساني فکر، مسؤله کارونې، او علمي لارښوونو سره یوځای وکارول شي.

وړاندیزونه

اخلاقي چوکاټ او پالیسي جوړول:

پوهنتونونه او تعلیمي ادارې دې د ChatGPT او نورو مصنوعي ځیرکتیا وسایلو لپاره واضح اخلاقي اصول او پالیسي ګانې ترتیب کړي ترڅو د ناسم کارونې او سرقې مخه ونیول شي.

روزنیز ورکشاپونه او کورسونه:

د ټیکنالوژۍ د مؤثرې کارونې لپاره دې ځانګړي روزنیز ورکشاپونه او کورسونه جوړ شي ترڅو استادان او محصلین له دغو وسایلو په ښه توګه استفاده وکړي. چي تر ټولو مهم کورس عبارت دی له Prompt Engineering څخه.

ماخذونه

OpenAI.com

Brown, P., Smith, J., & Taylor, R. (2023). The Role of AI in Education: Benefits and Challenges of ChatGPT in Learning Environments. *Journal of Educational Technology*, **45**(2), 112-130.

Johnson, R. (2021). Impact of AI on Student Learning Autonomy: Are Students Becoming Dependent on AI Tools? *Educational Review*, **52**(3), 199-215.

Aljanabi, A., Mahyoob, M., & Alshahrani, M. (2023). The impact of ChatGPT on students' learning experience. *Education and Information Technologies*.

Dwivedi, Y. K., et al. (2023). So what if ChatGPT wrote it? Multidisciplinary perspectives on opportunities, challenges and implications of generative conversational AI for research, practice and policy. *International Journal of Information Management*, **71**, 102642.

Pawar, P. P., Salve, K. B., & Patil, R. R. (2023). *Impact of ChatGPT on student's education: A comprehensive analysis of positive and negative effects*. Journal of Advanced Zoology, **44**(S8), Article 3504.

Montenegro-Rueda, M., Fernández-Cerero, J., Fernández-Batanero, J. M., & López-Meneses, E. (2023). *Impact of the Implementation of ChatGPT in Education: A Systematic Review*. *Computers*, **12**(8), 153.

Méndez-Domínguez, R., Bolaños-Moraga, A., & Vargas-Quesada, B. (2024). ChatGPT in education: Does it improve learning or affect educational quality? *LEIRD 2024 Proceedings*, **1**(1), 621.

(2023). *What is the impact of ChatGPT on education? A rapid review of the literature. Education*, MDPI.

Impact of ChatGPT on learning motivation: Teachers and students' voices. (2023).

Impact of ChatGPT on education: Challenges and opportunities. (2023).

Impact of ChatGPT on ESL students' academic writing skills: A mixed methods intervention study. (2024). *Smart Learning Environments*, 11(9).

The impact of ChatGPT on learning in higher education – Results of a pilot study.

Herrera, H. (2024). *ChatGPT in the classroom: Boon or bane for physical students' academic performance?* Unibague University.

Use ChatGPT in Teaching and Learning: Opportunity and Challenge. (n.d.). *ASBR*.

ChatGPT: The cognitive effects on learning and memory. (n.d.). *Creative Commons*. Retrieved from

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library